

Älvdalens kommun
Älvdaelien tjjelte

Årsredovisning 2023

Älvdalens kommun

Innehåll

1 Kommunstyrelsens ordförande har ordet.....	2
2 Sammanfattning	4
3 Förvaltningsberättelse.....	5
3.1 Den kommunala koncernen	5
3.2 Översikt över verksamhetens utveckling	6
3.3 Viktiga förhållande för resultat och ekonomisk ställning	8
3.4 Händelser av väsentlig betydelse.....	13
3.5 Styrning och uppföljning av den kommunala verksamheten	17
3.6 God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning	19
3.7 Balanskravsresultat	36
3.8 Väsentliga personalförhållanden	37
3.9 Förväntad utveckling.....	41
4 Finansiella rapporter	46
4.1 Resultaträkning	46
4.2 Balansräkning	47
4.3 Kassaflödesanalys	48
4.4 Noter	49
4.5 Drift- och investeringsredovisning	61
5 Ord- och begreppsförklaringar	69
6 Revisionsberättelse	70

1 Kommunstyrelsens ordförande har ordet

Omvärld

Så går en dag ifrån vår tid och kommer icke mer. Det är inledningen av psalm 518 och jag känner att den texten passar in som början på det här förordet till Årsredovisning 2023 med den lilla justeringen att det är ett år som gått och kommer icke mer.

Vi gick in i det här året med ganska låga förväntningar. De ekonomiska prognoserna såg allt annat än bra ut på grund av kriget i Ukraina som skapat hög inflation och därmed höga räntor och höga priser på det mesta. Vi spåddes också gå in i en lågkonjunktur med allt vad det innebär av arbetslöshet och lägre skatteintäkter.

Många av dessa mörka profetior har slagit in i form av relativt höga räntor och priser som bara steg och steg under året. Men det lugnade ner sig till viss del trots allt genom att energipriserna inte nådde så högt som under 2022 även om det var ett mycket tufft år för många medborgare i såväl vår kommun som i landet i stort.

Personal

2023 sticker inte ut när det gäller hur vår fantastiska personal har haft verksamhetens kvalitet för sina ögon. Betygen i skolan har ökat och fler elever har gått ut nian med gymnasiebehörighet och även inom äldreomsorgen får vår personal höga betyg av brukare och anhöriga, vilket är mycket positivt att konstatera.

Men ett par utmaningar har vi ändå haft. Den första var inom barn- och utbildningsförvaltningen och verksamheten i Särna och Idre. Där ledde förvaltningschefen ett omfattande arbete för att lyssna in den kritik som fördes fram och sedan tillsammans med ansvarstagande föräldrar arbetades en handlingsplan fram efter sommaren med ett gott resultat som följd.

Utmaning nummer två var omställningen till de nya arbetstidsreglerna som EU uppmärksammats på och som ledde till ett avtal på den svenska arbetsmarknaden med nya krav på dygns- och veckovila. Runt om i Sverige har detta avtal orsakat diskussioner och protester inom framför allt vården och räddningstjänsten. För vår kommun landade det hela på höstkanten i ett beslut av kommunstyrelsen som innebar att vi under en tid av ett halvår skulle försöka arbeta på samma sätt som tidigare med att låta enheterna göra sina egna scheman och inte tvinga medarbetare att arbeta varannan helg. I skrivande stund är det en dryg månad kvar innan utvärdering av det beslutet och det ska bli spännande att få ta del av den utvärderingen.

Under den här rubriken går det inte att låta bli att skriva om att alla tre förvaltningschefer samt kommundirektören under slutet av året valde att sluta sina anställningar vilket ledde till en viss oro inom kommunen och även hos mig som kommunstyrelsens ordförande. Men min tanke är alltid riktad framåt och så även i det här fallet. Vi kommer att rekrytera nya förvaltningschefer och en ny kommundirektör och det kommer att bli annorlunda till viss del med nya personer på de här befattningarna men det kommer att bli bra är min övertygelse.

Demografi

Sent på hösten kom befolkningssiffrorna och de var inte roliga att läsa. För första gången är nu befolkningen i kommunen under 7000 invånare. En stor del till detta är de låga födelsetalen för andra året i rad. Nu är det ingen tröst, men faktum är att födelsetalen i Sverige under 2023 var på historiskt mycket låg nivå och det spekuleras kring ett antal orsaker till det.

För vår del behöver vi inte spekulera så mycket utan arbeta vidare med att se till att investeringarna inom besöksnäringen kan fortsätta, att vi har detaljplaner färdiga som medger byggande av både egna hem och flerbostadshus och också se till att bygga fler lägenheter.

Men en konsekvens av de låga födelsetalen är att kommunen tvingas vidta åtgärder i första hand inom förskolan där vi har stängt en avdelning under året, men kanske också senare inom grundskolan. Vår kommun behöver barn, precis som alla andra kommuner, för att vi ska ha en framtid.

Ekonomi

När vi planerade och lade budget för 2023 trodde vi att det skulle bli ett ganska tufft år ekonomiskt på grund av alla kostnadsökningar. Men vi fick inte rätt och det känns bra att vi hade fel den här gången då resultatet med råge överskred våra förväntningar om ett resultat nära noll. Tack vare högre skatteintäkter och att förvaltningarna i stort hade en god budgetföljsamhet hade kommunen ett överskott för 2023 på knappt 20 mkr. Ett fantastiskt resultat som gör att vi står på ännu starkare grund inför 2024 och 2025 som återigen spås bli ekonomiskt utmanande.

Investeringar

Under 2023 har kommunen investerat drygt 23 mkr och precis som tidigare år är det investeringar i bredband som är den största posten med över 8 mkr. Andra stora investeringar är larm till våra särskilda boenden, 3,1 mkr, inköp av mark för bostäder och industrier, 3,1 mkr, beläggningsarbeten, 2,7 mkr och underhåll på Naturbruksgymnasiet, 2,4 mkr.

Här vill jag också notera att kommunen nu påbörjat vårt arbete med att ha en bättre beredskap för olika typer av kriser och under året har vi investerat i reservkraft till ett av våra äldreboenden. Den här typen av investeringar kommer att fortsätta under kommande år för att kommunen ska vara mindre sårbar vid en kris.

Näringsliv

Trots att Företagarna under 2022 bjöd in till en givande företagskonferens i Tällberg valde man att även 2023 genomföra en uppföljande konferens i Järvsö för att hamna i fas så att det blir konferens och företagsmessa vartannat år. Det är alltid roligt att få träffa våra engagerade företagare och ta del av deras entusiasm och årets konferens var inget undantag. Vi fortsatte vårt arbete under devisen "Älvdalen-det goda samhället 2030" och blev tydligare och konkretare i vårt gemensamma arbete för att uppnå detta och det kändes bra när vi lämnade Järvsö.

Framtiden

Det händer mycket i vår omvärld som vi får kommentera i nästa årsredovisning, men en sak går inte att lämna utanför årets förord och det är medlemskapet i NATO och vad det kan medföra för vår kommun med vårt stora och mycket användbara skjutfält i Trängslet. I dagsläget vet vi inte alls vad detta kan innebära, men att risken för att skjutfältet kommer att användas mer är stor och att det i sin tur kan innebära att tillgången till skjutfältet för oss som bor här därmed blir mindre. Men vi får helt enkelt se vad som händer och kan Älvdalens kommun på det sättet bidra till ett tryggare Sverige tycker jag ändå att det är bra.

När det kommer till det ekonomiska, som alltid är viktigt för vår kommun, så vet vi att vi har goda reserver som vi byggt upp under senare år, men vi vet inte hur lång och djup en lågkonjunktur blir och konsekvenser av en sådan för just vår kommun. Men vi bor i en fantastisk kommun med många och stora möjligheter till utveckling och jag är övertygad om att om vi arbetar tillsammans skapar vi en framtid som är ljus för hela vår kommun.

2 Sammanfattning

Under året har skolresultaten inom grundskolan ökat och en högre andel har gymnasiebehörighet, även inom gymnasieskolan har resultaten förbättrats något. Inom grundskolan har förvaltningen bland annat arbetat med högskolan Dalarna för att förbättra skolresultaten. Barn- och utbildningsförvaltningen har under året arbetat med en handlingsplan för sin kompetensförsörjning.

Inom äldreomsorgen pågår arbete med att trygga kompetensförsörjning bland annat genom att möjliggöra för fler att arbeta heltid samt att erbjuda vidareutbildning till personalen. Även de tydliggjorda reglerna för dygns- och veckovila är något som påverkar förvaltningen mycket och behöver hanteras i schemalagningen framöver.

Samhällsutvecklingsförvaltningen har påbörjat framtagande av en vattentjänstplan enligt Lagen om allmänna vattentjänster (2006:412). Lagändringar trädde i kraft 2023-01-01 och anger att varje kommun ska ha en aktuell vattentjänstplan innehållande kommunens långsiktiga planering av hur behovet och utbyggnaden av allmänna vattentjänster ska tillgodoses.

Antalet bygglovsansökningar har minskat under 2023, vilket gör att intäkterna sjunker. Utbyggnaden i Idre fortsätter, dock i något långsammare tempo.

Sedan 2023 gäller ett nytt pensionsavtal för kommuner och regioner, detta ökar pensionsavsättningarna för våra anställda och bidrar på så sätt sannolikt både till en bättre pension till de anställda och förhoppningsvis underlättar det rekrytering av personal framöver. Ekonomiskt innebär det nya avtalet en ökad kostnad, men också en mer förutsägbar kostnadsutveckling för kommuner och regioner.

Kommunen har tre stycken finansiella mål och samtliga uppnås för 2023, men kommande år ser mer utmanande ut. Tack vare de ekonomiskt sett goda år kommunen haft under 2020-2023 så står kommunen väl rustad för att hantera de sämre åren som sannolikt kommer 2024-2025. Kommunkoncernens resultat uppgår till 23 mkr under 2023, medan kommunens uppgår till 20 mkr.

Under 2023 har kommunkoncernen investerat 116 mkr, medan låneskulden bara ökat med 7 mkr till 722 mkr.

Efter några år med en relativt god befolkningsutveckling tack vare bland annat ovanligt stor inflytt, så minskade befolkning från 7018 stycken invånare i slutet 2022 av till 6 929 i slutet av 2023. Framför allt var det så kallade födelsenettet som påverkade negativt och antalet födda barn fortsätter att vara på en låg nivå i Älvdalens kommun, även om det var ett fåtal fler än 2022. Även på riksnivå var antalet födda barn det lägsta sedan 2023.

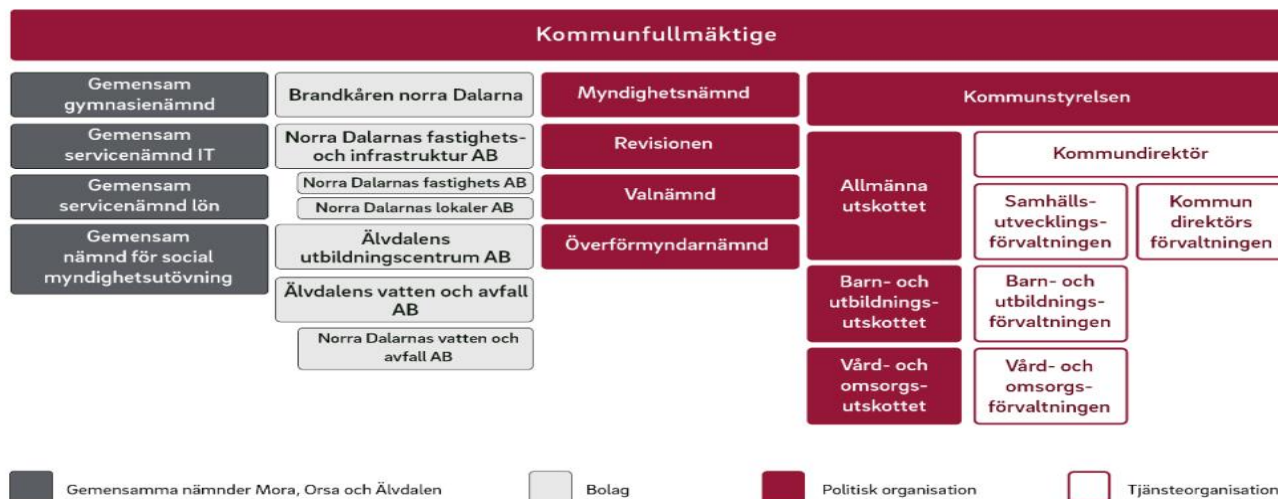
Att antalet barn minskar och andelen äldre ökar innebär stora förändringar inom kommunens verksamhet samt inom kompetensförsörjning såväl för offentlig- och privatsektor.

Kommunfullmäktige har fastställt sju stycken åtaganden och till dessa finns ett flertal mål. Av dessa sju stycken åtaganden nås två stycken, tre nås delvis, ett nås inte och ett kan inte mätas för året. Bland annat har kommunen fortsatt satsa på måltiderna inom sin verksamhet genom en hög andel ekologiska och/eller närproducerade livsmedel samt att erbjuda fler invånare tillgång till snabbt bredband.

3 Förvaltningsberättelse

3.1 Den kommunala koncernen

Den kommunala verksamheten bedrivs under kommunfullmäktige där samtliga tre förvaltningar är underställda kommunstyrelsen. Barn- och utbildningsförvaltningen samt Vård- och omsorgsförvaltningen har var sitt utskott, medan övriga två rapporterar till allmänna utskottet.

Allmänna-, Barn- och utbildning samt Vård- och omsorgsutskotten är de tre utskotten och de bereder eller beslutar på delegation från kommunstyrelsen för respektive förvaltning, Allmänna utskottet bereder också kommunövergripande frågor såsom kommunplanen.

Kommunen ingår i flera gemensamma nämnder, kommunalförbund, med mera. Syftet är generellt att samla kunskap i en gemensam organisation, trygga kompetensförsörjningen och skapa ekonomisk effektivitet.

Mandatfördelning i kommunfullmäktige efter valet 2022 är följande:

Socialdemokraterna 10, Centerpartiet 10, Sverigedemokraterna 8, Moderaterna 4, Kommunlistan 2 och Vänsterpartiet 1. Den politiska majoriteten består av Socialdemokraterna och Centerpartiet.

Nämnder

Kommunen har sju olika nämnder, några av dessa är gemensamma med Mora och Orsa kommun. Den största gemensamma nämnden är gymnasienämnden som ansvarar för gymnasieutbildning, gymnasiesärskola, vuxenutbildning, med mera.

Stiftelser

Kommunen är medstiftare till Stiftelsen Idre Fjäll och har bland annat rätt att utse representanter till styrelsen. Kommunen ingår också i flera andra stiftelser såsom: Aerni Sydsamiskt Center och Stiftelsen Vasaloppsleden.

Övrigt

Kommunen är medlem i Kommuninvest ekonomisk förening. Föreningen har 294 medlemmar i form av kommuner och regioner. Syftet är sänka kommunernas och regionernas lånekostnader genom att medlemmarna gått i borgen för varandras lån.

3.2 Översikt över verksamhetens utveckling

I detta avsnitt presenteras verksamhetens utveckling utifrån ekonomiska nyckeltal för kommunen och i viss mån hela kommunkoncernen. Vissa verksamhetsnyckeltal presenteras också, men är av naturliga skäl svårare att budgetera och därför presenteras bara utfall för 2022 och en jämförelse med riket.

Nyckeltal	Område	2023	2022	2021	2020	2019
Personaltäthet, inskrivna barn per årsarbetare i förskolan, lägeskommun, antal	Älvdalen	v16	4,6	4,8	4,4	4,8
Personaltäthet, inskrivna barn per årsarbetare i förskolan, lägeskommun, antal	Riket	v16	5,1	5,1	5,1	5,2
Barn per barngrupp i förskola, lägeskommun, antal	Älvdalen	v16	15,2	13,9	13,4	14,1
Barn per barngrupp i förskola, lägeskommun, antal	Riket	v16	15,2	14,6	14,8	15,0
Årsarbetare i förskolan med pedagogisk högskoleexamen, andel (%)	Älvdalen	v16	41,1	44,9	48,1	52,0
Årsarbetare i förskolan med pedagogisk högskoleexamen, andel (%)	Riket	v16	42,2	42,4	42,5	41,7
Elever i åk. 9, meritvärde lägeskommun, genomsnitt (17 ämnen)	Älvdalen	220,6	193,1	210,4	208,7	215,7
Elever i åk. 9, meritvärde lägeskommun, genomsnitt (17 ämnen)	Riket	228,5	229,2	232,1	231,1	229,8
Elever/lärare (heltidstjänst) i kommunal grundskola F-9, antal	Älvdalen	v14	8,7	8,9	10,4	10,3
Elever/lärare (heltidstjänst) i kommunal grundskola F-9, antal	Riket	v14	12,0	12,2	12,2	12,2
Elever i åk 9 som är behöriga till yrkesprogram (%)	Älvdalen	84,3	75,3	81,8	88,2	94,1
Elever i åk 9 som är behöriga till yrkesprogram (%)	Riket	85,2	85,0	86,2	85,6	84,3
Gymnasiefrekvens, hemkommun(%)	Älvdalen	v12	89,3	90,2	89,1	92,7
Gymnasiefrekvens, hemkommun(%)	Riket	v12	92,8	93,2	93,2	92,6
Gymnasieelever med examen eller studiebevis inom 3 år, hemkommun, andel (%)	Älvdalen	75,0	69,4	70,4	69,2	56,6
Gymnasieelever med examen eller studiebevis inom 3 år, hemkommun, andel (%)	Riket	77,0	75,2	74,0	71,5	71,8
Invånare 80+ i särskilt boende, andel (%)	Älvdalen	v46	11,3	11,1	11,9	12,7
Invånare 80+ i särskilt boende, andel (%)	Riket	v46	10,5	10,7	11,2	11,9

Inom förskolan så har kommunen en högre personaltäthet än riket och så har det varit under en längre tid. Gällande antalet barn per barngrupp har Älvdalens kommun färre barn per barngrupp än rikssnittet historiskt, men dock inte 2022. En förklaring till dessa resultat är att Älvdalens kommun generellt har mindre enheter än större kommuner samt att det varierar en hel del mellan förskolorna över tid. När det

gäller andelen medarbetare med pedagogisk examen har den minskat de sista åren, vilket är ett utvecklingsområde.

Inom förskolan minskar andelen med pedagogisk examen och har gjort så i flera år, samma trend syns i övriga Dalarna och kan bero på att högskolan Dalarna saknar examinationsrätt för förskolelärare.

Meritvärdena varierar mycket över tid och har tidigare varit väsentligt lägre än i riket, precis som andelen som är behöriga till gymnasiets yrkesprogram. Grundskolan arbetar med i "Samverkan för bästa skola", då verksamheten bland annat ska fokusera på formativ bedömning och läsning. Låga resultat leder till att lägre andel läser en gymnasieutbildning och slutför examen efter tre år, vilket även leder till att andelen elever som går vidare till högre studier är lägre i Älvdalen jämfört med riket, vilket i sin tur leder till kompetensbrist.

Koncernen (mkr)	2023	2022	2021	2020	2019
Verksamhetens intäkter	234,3	226,2	200,2	197,7	183,9
Verksamhetens kostnader	-720,4	-674,6	-641,1	-621,6	-611,9
Avskrivningar	-52,2	-50,7	-46,7	-44,6	-38,1
Årets resultat	23,0	41,1	31,5	20	16,9
Bruttoinvesteringar	116	123	94	106	181
Självfinansieringsgrad (%)	95	109	122	83	55
Anläggningstillgångar	1 242	1 187	1 135	1 094	1 024
Soliditet inklusive pensionsförpliktelser (%)	13,0	12,0	9,1	7,3	4,6
Långfristig låneskuld	889	856	825	800	756

koncernens resultat sjunker 2023 är något lägre senaste två åren, men historiskt sett fortfarande på en hög nivå. Investeringarna är fortsatt på en nivå på över 100 mkr och sker framför allt inom VA och även i re-investeringar i byggnader och vägar. Tack vare det relativt goda resultatet så ökar soliditeten, trots de höga investeringsnivåerna och låneskuldökningen.

Kommunen (mkr)	2023	2022	2021	2020	2019
Kommunal skattesats (%)	22,79	22,79	22,79	22,79	22,79
Skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning	573,2	546,5	525,1	494,5	478,9
Verksamhetens intäkter	116,3	128,6	113,4	109,4	104,5
Verksamhetens kostnader	-653,0	-621,6	-595,1	-577,5	-571,4
Avskrivningar	-18,0	-18,6	-17,3	-15,4	-11,6
Årets resultat	19,9	37,0	28,8	12,7	12,2
Nettoinvesteringar	23,5	26,9	19,9	20,4	27,7
Självfinansieringsgrad (%)	161	207	226	138	86
Materiella anläggningstillgångar	218	209	202	199	190
Soliditet inklusive pensionsförpliktelser (%)	32,8	29,5	21,7	16,0	10,1

Utbetalda löner och arvoden, inklusive sociala avgifter	341	327	320	306	309
Antal årsarbetare	583	586	589	571	574
folkmängd	6 929	7 018	7 042	703	7 031

Skatteutvecklingen har varit mycket hög senaste åren då den uppgått till 3, 6, 4 respektive 5 % de senaste åren. Detta har varit tack vare god konjunktur, ökade statsbidrag samt i viss mån att inflationen varit hög. Tack vare detta har verksamhetens kostnader kunnat öka och förvaltningarna har erhållit ökade budgetramar för den kostnadsutveckling som varit på senare år. Resultatnivåerna har också varit på historiskt höga nivåer tack vare gynnsam skatteutveckling.

För första gången på flera år minskade verksamhetens intäkter, detta gäller både riktade statsbidrag och intäkter från exempelvis bygglov. Samtidigt var detta väntat då flera typer av intäkter var på en exceptionellt hög nivå under pandemin, det gäller både riktade statsbidrag och sådant som bygglov.

Under 2020 och 2021 ökade förvaltningarnas kostnader med 2,4 % per år för att sedan öka till 3,5 % 2022 och 5,5 % 2023. Ovan anges verksamhetens kostnader och där ingår även centrala kostnader såsom pensioner och vissa räntekostnader, där har ökningstakten varit 1,1 % för att sedan succesivt öka till 3,0, 4,5 respektive 5,1 %. De senaste två årens höga inflation samt i kommunernas fall nya pensionsavtal 2023 märks därmed tydligt i kostnadsutvecklingen.

Mer om den ekonomiska utvecklingen kan du läsa om under avsnitt "god ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning".

3.3 Viktiga förhållande för resultat och ekonomisk ställning

Syftet med detta tredje delavsnitt är att lyfta fram, utifrån ett riskperspektiv, viktiga förhållande som påverkar eller kan påverka resultat och ställning. Ett förhållande anses vara viktigt för bedömningen av resultat eller ekonomisk ställning om det har väsentlig påverkan på den kommunala koncernens eller kommunens verksamhet.

Avsnittet delas in i fyra olika delar, omvärldsanalys inklusive övergripande risker, finansiella risker, pensionsförpliktelser och övriga viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning.

3.3.1 Omvärlds- och verksamhetsrisker

I detta avsnitt presenteras de risker som kommunkoncernen påverkas av och hur dessa risker hanteras. Slutligen presenteras en finansrapport kring kommunkoncernens finansiella situation gällande låneskuld, ränte- och kapitalbindning.

Demografi

Den kanske viktigaste variabeln i kommunal verksamhet är demografin, dvs hur stor andel barn, äldre och personer i arbetsför ålder som bor i kommunen. Ökar andelen barn och äldre så innebär det ett större välfärdsåtagande och färre som kan utföra uppdraget.

Ekonomiskt så sker en stor utjämning mellan kommunerna för skillnader i demografiska förutsättningar, men kompetensförsörjningen blir en ännu större utmaning i en kommun som Älvdalen där varje person i arbetsför ålder skall "försörja" 0,96 andra personer, motsvarande siffra för riket är 0,77.

Under 2022-2023 har det föddes ovanligt få barn i Sverige, men förändringen är ännu större i Älvdalen där endast cirka 40 barn föds per år 2022-2023, jämfört med tidigare kullar om 60-70 st och bortåt 100 barn i vissa enskilda åldrar.

Andelen äldre (80+) fortsätter att öka vilket kommer att kräva förändringar i den kommunala verksamheten och fördelningen av ekonomiska resurser mellan barn och äldre.

Under 2023 har kommunens invånarantal minskat med omkring 100 invånare och är vid slutet av året 6 929 st. Under 2022-2023 har ungefär dubbelt så många personer avlidit som föds i kommunen. Fortsätter denna trend så kommer kommunens befolkning att minska med omkring 50 invånare per år. Vilket kommer att ställa stora krav på omställning både kring lokaler, arbetssätt och ambitioner.

Kompetensförsörjning

Ordet "kompetensförsörjningsutmaningen" har passerat de flesta verksamheter under 2023. Den demografiska utvecklingen med färre personer i arbetsför ålder samtidigt som kommunens uppdrag gentemot medborgarna ökar, främst inom vård och omsorg med fler äldre. Även i verksamheter där behoven minskar, har svårigheter att attrahera och rekrytera medarbetare med rätt kompetens, vilket utmanar verksamhetens kvalitet. Det ställs högre krav på tydliga roller, förväntningar och fokus på det grundläggande kommunala uppdraget.

"Att göra med av det som inte fungerar får det inte att fungera bättre". Genom att hitta nya lösningar för använda resurser och kompetens på ett optimalt sätt är avgörande för att klara uppdraget. Detta ställer krav på nytänkande och förändringsledning. Chefers förutsättningar behöver möjliggöra ledarskap i förändring. Verksamhetens förflyttning mot nya/ändrade förutsättningar ska göras samtidigt som vi erbjuder en god arbetsmiljö för medarbetare och med bibehållen kvalitet till medborgare.

Kris och krig

2020-talet har hittills präglats av kris i form av Covid-19 och sedan krig i framförallt Ukraina. Dessa händelser påverkar kommunen både gällande vårdbehov och förändrade krav inom det området samt effekter som kriget har gällande sårbarhet i livsmedelsförsörjning, flyktingmottagande, mm. Kommunerna kommer att behöva arbeta mer och på andra sätt med kris- och krigsberedskap framöver.

Inflation

Mot slutet av 2023 har inflation börjat att sjunka, men är fortsatt högre än riksbankens mål. Att inflationen går ner betyder inte heller att priserna sjunker, utan endast att de ökar långsammare. För kommunkoncernen har det bland annat inneburit att snitträntan 2023 är nästan dubbelt så hög (1,6 %) än i snitt för 2019-2022 (0,85 %), det har inneburit ökade räntekostnader från 6,5 mkr 2022 till 11,4 mkr 2023.

Kommunens historiska pensionsskuld indexeras upp med inflationen vilket inneburit ökade kostnader 2023 med omkring 6 mkr.

Även lokalkostnaderna har ökat kraftigt då dessa indexeras upp med KPI, ökningen där var 9,4 mkr och utfallet 2023 blev 86,7 mkr.

skatteintäkter

Kommunens huvudsakliga finansieringskälla är skatteintäkter. Dessa varierar från år till och följer generellt inte verksamhetens behov. Men över tid behöver ändå intäkterna överstiga kostnaderna. Skatteintäkterna påverkas framför allt av arbetade timmar i samhället, som i sin tur följer konjunkturutvecklingen. När

konjunkturen viker så minskar också skatteintäkterna, men kostnaderna sjunker sällan för en kommun i lågkonjunktur, tvärtom.

Besöksnäring

Älvdalens kommun har en stor besöksnäring och många av kommunens invånare jobbar inom besöksnäringen samt byggbranschen runt anläggningarna. Vid sämre ekonomiska tider kan just resor och nöjen vara sådant som konsumenter sparar in på, vilket kan påverka arbetsmarknaden i Älvdalen.

3.3.2 Finansiella risker

Ränterisk

Ränterisk innebär risken att räntekostnaderna ökar på grund av ökade räntenivåer. Denna risk minskas genom att ha lån spridda över olika bindningstider. Vid ökad belåning och omsättning av befintliga lån så finns alltid risken för ökade räntekostnader.

Räntorna har fram till 2022 varit väldigt låga, men ökat med cirka fyra procentenheter sedan dess. Under 2023 ökade koncernens räntekostnader till 12,2 mkr (6,5 mkr) och kommer att öka till över 13,0 mkr kronor under 2024

2023 har kommunfullmäktige reviderat finanspolicyn, bland annat är det förtydligat att policyn avser hela koncernen och respektive bolag inte får ha egna finans policies. Vissa förändringar har också skett avseende räntebindningstiden. Beslutet gäller från 2024.

Älvdalen vatten och avfall AB har endast bundna lån, men delar av lånen löper ut under 2023 vilket då ökar räntekostnaderna. För övriga bolag är andelen obundna lån stor (+30 procent), vilket innebär snabbt ökade räntekostnader. Under året har räntebindningen inom

koncernen minskat från 3,58 år till 3,21 år, målet är mellan 3–5 år.

Finansieringsrisk

Koncernens låneskuld uppgår till 715 (720) mkr, men kommer att öka i flera år framöver. Lånen förutsätter att de löpande kan läggas om. Under kommande 10–20 år kommer det inom VA verksamheten investeras 1000 mkr där nästan 800 mkr lånefinansieras.

Precis som för räntehantering gäller från 2020 en längre kapitalbindningstid för att minska re-finansieringsrisken. Under 2020 beslutades om en amorteringsplan för Norra Dalarnas lokaler AB som ska amortera 90 miljoner kronor fram till 2034. På så sätt ökar inte koncernens låneskuld lika snabbt. Under 2022 amorterade bolaget 13 miljoner kronor.

Kapitalbindningen har minskat från 4,00 till 3,56 år vilket är under målet 4–6 år.

Kommunen är medlem i Kommuninvest ekonomisk förening tillsammans med 293 andra kommuner och regioner. Denna bank har solidarisk borgen från alla sina medlemmar och bör därmed anses ha goda lånemöjligheter vilket minskar koncernens finansieringsrisk

Borgensåtaganden

Älvdalens kommunkoncern har en låneskuld på 722 mkr. Primärkommunen har ingen låneskuld, men har gått i borgen för de kommunala bolagens lån.

På kort sikt finns inga risker för att kommunen skulle behöva infria sitt borgensåtagande.

Älvdalen vatten och avfall AB:s låneskuld kräver taxefinansiering och i och med de stora investeringar som sker kommer taxan att fortsätta höjas under lång tid framöver.

Inom lokalbolaget och i viss mån fastighetsbolaget så är kommunen den primära hyresgästen, höjda räntor kan komma att påverka primärkommunens ekonomi i form av ökade hyreskostnader. Hyresavtalen utgår ifrån KPI, vilket begränsar kommunens exponering mot räntehöjningar på kort sikt.

Det är osannolikt att kommunen behöver infria sina borgensåtaganden till bolagen som tack vare kommunen som hyresgäst har ett stabilt kassaflöde.

Kommunen har även solidarisk borgen för skulder inom Kommuninvest.

Pensionsförpliktelser

Pensioner inklusive löneskatt (mkr)	2023	2022	2021	2020	2019
Pensionsförpliktelse					
pensioner som redovisas som kortfristig skuld	12,5	13,9	12,6	12,2	13,4
avsättning till pensioner, inklusive garantipension	17,5	22,7	43,0	38,4	34,4
pensioner redovisade som ansvarsförbindelse	151,3	149,1	153,6	155,9	154,9
pensionsförpliktelser som tryggats i pensionsförsäkring	32,4	18,6	2,8	3,3	3,5
Total pensionsförpliktelse	213,7	204,3	212,0	209,8	206,2
Förvaltade pensionsmedel - marknadsvärde					
Totalt pensionsförsäkringskapital	41,6	30,9	4,7	5,1	5,2
varav överskottsmedel	0,5	0,8	1,0	0,7	0,7
Totalt kapital, pensionstiftelse	-	-	-	-	-
Finansiella placeringar (egna förvaltadepensionsmedel)	-	-	-	-	-
Summa förvaltade pensionsmedel	42,1	31,7	5,7	5,8	5,9
Finansiering					
Återlånade medel	172,1	173,4	207,3	204,7	201,0
Konsolideringsgrad (%)	19,7	15,5	2,7	2,8	2,8

Konsolideringsgrad beskriver hur stor del av de totala pensionsförpliktelserna som är finansierade, så 100 % betyder att de förvaltade medlen är lika stora som pensionsskulden. Vart efter kommunen löpande försäkrar en del av pensionsintjänandet samt att fler och fler medarbetare får ett premiebaserat pensionssystem så kommer konsolideringsgraden att öka.

De pensionsförpliktelser som redovisas som skuld belastar både resultat och likviditet löpande. Avsättning sker endast i balansräkning och resultaträkning, själva likviditetsbelastningen uppstår när pensionerna ska betalas ut. Omvänt gäller att kommunens likviditet tidigare har förbättrats då denna pensionsavsättning inte har någon motsvarande finansiell tillgång.

Ansvarsförbindelsen avser pensionsskulder som framför allt intjänats före 1998 dessa betalas löpande ut, men indexerar också uppåt. Både kostnad och likviditet belastar kommunens ekonomi löpande utifrån vad som betalas ut.

Sidan 2023 har kommuner och regioner ett nytt pensionsavtal. Avtalet innebär en fördyring för Älvdalens kommun med omkring 6 mkr/år samt en ökad likviditetsbelastning. Men innebär också en mer förutsägbar kostnadsutveckling samt att kostnaderna i större utsträckning hanteras löpande och inte skjuts på till framtida generationer.

Med ökad inflation så indexerar pensionsskulden vilket för 2023 gav en merkostnad på 8 mkr.

2022 beslutade kommunfullmäktige om att försäkra stora delar av den pensionsskuld som bokförts som avsättning, detta minskade avsättningen. Sedan 2023 försäkrar också kommunen delar av sin pensionsskuld, vilket ytterligare minskar avsättningarna. Detta innebära en ökad likviditetsbelastning, men också möjlighet till avkastningen på kapitalet samt en ökad rättvisa mellan generationer då dagens kostnader i större utsträckning bärs av dagens invånare.

3.3.3 Hållbarhetsredovisning

Älvdalens kommun arbetar hela tiden för ett långsiktigt hållbart samhälle såväl ekologiskt, socialt som ekonomiskt. Vi ser möjligheter att utveckla och på ett hållbart sätt kunna bruka våra unika naturområden. Kommunen är aktiv för att främja en övergång till energikällor som inte bidrar till växthuseffekten samt använda mer ekologiska och närproducerade livsmedel.

3.3.4 Social hållbarhet

Vi ska vara en omtänksam kommun där alla människor känner sig trygga och välkomna.

Våra medborgare är vår viktigaste resurs. Vi ska vara en bra kommun att leva i för människor i alla livets skeden. Vi skapar en positiv samtalston och ett öppet samverkansklimat genom en aktiv medborgardialog. Vi ska stå för tolerans och jämställdhet. Vi ska vara en kommun som präglas av mångfald. Vi ska vara en kommun med lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för alla medborgare.

För att uppnå detta arbetar Älvdalens kommun bland annat för att kommunens medborgare ska känna sig trygga, ha insyn och inflytande i kommunen samt för att möjliggöra egen försörjning. Därför är det glädjande att kostnaderna för ekonomiskt bistånd (försörjningsstöd) minskat med 1,1 mkr (24 %) på två år.

Älvdalens kommun deltar precis som många andra kommuner i SCB:s medborgarundersökningen, i den mäts bland annat frågor kring trygghet. Av tretton frågor som ställs så är Älvdalens invånare tryggare/nöjdare än rikssnittet i elva av de områdena som mäts.

Inom området insyn och inflytande är kommunens invånare enligt samma undersökning något missnöjdare inom de flesta områden som mäts, så där behöver kommunen göra ytterligare insatser för att öka medborgarnas möjlighet och känsla till inflytande. För detta finns bland annat beslut om att genomföra medborgardialoger.

3.3.5 Ekonomisk hållbarhet

Ekonomisk hållbarhet ska nås både för kommunens verksamhet och även för dess invånare. Utifrån Agenda 2030 mäts detta i Sverige bland annat genom andelen som lever i låg ekonomisk standard. För Älvdalens kommuns del så är det 12 % i gruppen 20-64 år vilket är på samma nivå som i riket, bland de över 65 år är

det 19 % jämfört med 13 % i riket. Även i gruppen yngre än 20 år är det 19 % i Älvdalen, men 17 % i riket. Det är alltså i gruppen barn som högst andel lever med låg ekonomisk standard både i Älvdalen och i riket. För kommunens del innebär det att bland annat ha en effektiv verksamhet och att varje generation ska bära kostnaderna för sin offentliga konsumtion. Detta ingår i kommunens finansiella mål samt målet om effektiv förvaltning

3.3.6 Ekologisk hållbarhet

Kommunkoncernen har ett flertal åtaganden för att uppnå ekologisk hållbarhet, detta ryms inom kommunens mål om att vara en grön kommun. Kommunen har idag bland annat 43 % ekologisk eller närproducerad mat, 100 % grön el, byggt ut 300 kvadratmeter solceller 2023, 98 % fossilfri uppvärmning samt en ökade andel elbilar.

3.4 Händelser av väsentlig betydelse

I detta avsnitt redogörs för väsentliga händelser som hänt under året, det görs per förvaltning samt samlat för sådan verksamhet som bedrivs i bolag, kommunalförbund eller tillsammans med andra kommuner.

3.4.1 Vård- och omsorgsförvaltningen

Vård- och omsorgsförvaltningen

Behovet av särskilt boende ökar i Älvdalen medan utvecklingen i Särna och Idre är motsatt, där det nu finns ett antal lediga särskilda boendeplatser i Särna. En möjlig förklaring är att beslut om dagverksamheten för personer med demenssjukdom ökar och på så sätt möjliggör kvarboende i ordinärt boende med hemtjänst längre. För att möta det ökade behovet av särskilda boende platser i Älvdalen så har 7 trygghetsplatser på Tallbacken konverterats till särskilt boende under tidigare åren, detta i linje i tidigare beslutad äldreomsorgsplan och lokalförsörjningsplan.

Det är stora svårigheter att rekrytera och behålla medarbetare i Särna och Idre. Vi kommer att fortsätta arbeta med arbetsmiljön i norra Älvdalen för att ändra trenden med kompetensförsörjningen. Lokalkostnader för Särna vårdcentralen kommer att öka markant från och med nästa år. Under vinter kommer det behövas dialoger hur kan vi garantera god kvalitet, god patientsäkerhet och resurseffektiv vård och omsorg i norra delen av kommunen.

Kommunen har tagit två olika beslut som kan vara till hjälp att kompetensförsörja förvaltningen. Vi erbjuder körkort för undersköterskor som är bosatta i Älvdalen och väljer ta en anställning på vård- och omsorgsförvaltning. Vi erbjuder även anställningsgaranti för personer som väljer att läsa omsorgsprogrammet på gymnasiet i Mora.

Digitaliseringen är en del av det vanliga arbetet inom omsorgen, vi testar löpande nya digitala hjälpmedel och arbetssätt och mycket av detta samordnar vi gemensamt kring med våra grannkommuner Mora och Orsa. Det som sticker ut mest inom digitaliseringsområdet för omsorgen under året är införande av e-tjänster. Installation av mobila trygghetslarm i särskilt boende på Furuvägen samt på Tallbacken kommer att ske under hösten 2023. Arbetet fortsätter i norra delen av kommunen år 2024.

Omställning till "Nära vård" pågår enligt föreslagen och beslutad färdplan i samarbete med Region Dalarna och kommunens primärvård. Under början av året har det startats upp en styrgrupp som ska prioritera

arbetet i de olika arbetsgrupper Barn och unga, vuxna samt läkarsamverkan. Arbetsgrupperna ska revidera lokala överenskommelser i respektive område.

Under året har det kommit några familjer från Ukraina som har bosatt i norra delen av Älvdalen. Antalet anvisade kvotflyktingar har minskat senaste åren och integrations-enheten har startat diskussioner med Mora och Orsa för att samarbeta med dessa frågor för att kunna använda våra gemensamma resurser effektivt.

Inom Individ- och familjeomsorgen ses ett fortsatt ökat inflöde av ärenden som rör våld i nära relation. Enheten har signalerat en ökad arbetsbelastning på grund av hög arbetsbelastning. Det läns-gemensamma arbetet inom familjehem har startats. En enhetschef har anställts och annonser för socialsekreterare är ute. Styrgruppen har bildats och under vinter kan driften vara i gång.

Arbetet med heltidsresan är i gång. Under våren har 1. informationstillfället genomförts i alla enheter inom förvaltningen. All information och förarbetet ska slutföras under slutet av året. Furuvägen har varit en pilot för detta. Personalkostnader på Furuvägen har stigit jämfört med tidigare åren. Svårigheten har varit att vi inte har lyckats att använda de resurspassen till nytta på förvaltningen.

Förvaltningschef på vård och omsorg kommer att sluta sista februari 2024. Det har anställts tre stycken nya enhetschefer under året. Dessa enhetschefer är ersättningsrekryteringar på grund av pensionsavgångar.

I början av året fick kommunerna vetskap om nya riktlinjer angående dygns- och veckovilan. Detta innebar att verksamheterna har svårare att få ihop sina arbetsscheman. Övertiden och användning av vikarier har blivit mindre flexibla. Dessa nya riktlinjer har börjat gälla från första oktober. Detta gjorde att förvaltningens ledningsgrupp tog ett beslut på varannan helgarbete i juni. Schemagruppen bildades med representanter från alla enheter. Under hösten tog kommunstyrelsen ett beslut att enheterna ska själva få ta fram ett schema där ingen behöver jobba varannan helg om man inte själv vill. Dessa scheman kommer att behöva följas upp kontinuerligt med utgångspunkt för arbetsmiljö, ekonomisk påverkan och patientsäkerhet. Större utvärdering av beslutet kommer att göras i april 2024.

3.4.2 Barn- och utbildningsförvaltningen

Under de senaste tre åren har vi arbetat i Samverkan för bästa skola tillsammans med Skolverket och Högskolan Dalarna det kommer inom kort att avslutas de sista mötena kommer att genomföras under februari 2024. Syftet med arbetet har varit att förbättra måluppfyllelsen och öka likvärdigheten bland annat. I arbetet har Buskoviusskolan uppvisat förbättrade resultat inom läsning och Älvdalsskolan har arbetat med ökad struktur och samsyn samt kollegialt lärande. På övergripande nivå har vi arbetat med tydligare styrkedja, förbättringsorganisation, ny resursfördelningsmodell och ökad likvärdighet inom skola/förskola. Satsningen har inneburit att Älvdalens Kommun har haft förmånen att arbeta strukturerat och processinriktat med systematiskt kvalitetsarbete med hjälp av externa resurser utifrån forskning och beprövad erfarenhet. Det kommer att vara viktigt att fortsätta hålla och hålla ut så kommer det över tid att ge ökade resultat, förbättrade kunskaper och större möjligheter för barn och unga i Älvdalens kommun till ett gott vuxet liv.

Resultaten gällande gymnasiebehörighet för de som gick ut grundskolan i juni 2023 såg väsentligt mycket bättre ut än de senaste åren men det skiljer fortfarande en hel del mellan skolorna.

Under hösten har ett stort antal elever och pedagoger påbörjat undervisning i Älvdalska i anslutning till skoldagen. Alla elever från förskoleklass till årskurs 9 erbjuds att läsa Älvdalska före eller efter skoltid.

Barn och elevunderlaget sjunker och anpassningar genomförs kontinuerligt inom både förskola och skola.

Förvaltningen har fortsatt arbetet med handlingsplan för kompetensförsörjning 2030. En av de största utmaningarna framöver är att behålla och nyrekrytera behörig personal inom alla enheterna.

3.4.3 Samhällsutvecklingsförvaltningen

En omorganisation genomfördes under hösten 2023. Omorganisationen innebar att tidigare Service- och utvecklingsförvaltning bytte namn till Samhällsutvecklingsförvaltningen och flyttade Kost-, Administrativa- och Bemanningenheten samt Löneservice till Kommundirektörsförvaltningen. Tillkom gjorde fritidsgårdar, samisksamordnare, demokratisamordnare och Älvdalskan.

Förvaltningen har påbörjat framtagande av en vattentjänstplan enligt Lagen om allmänna vattentjänster (2006:412). Lagändringar trädde i kraft 2023-01-01 och anger att varje kommun ska ha en aktuell vattentjänstplan innehållande kommunens långsiktiga planering av hur behovet och utbyggnaden av allmänna vattentjänster ska tillgodoses.

Antalet bygglovsansökningar har minskat under 2023, vilket gör att intäkterna sjunker. Utbyggnaden i Idre fortsätter, dock i något långsammare tempo.

Näringslivssamordnaren har deltagit i arrangerandet av företagarkonferenser för företagare, politiker och tjänstepersoner. Ett näringslivsråd upprättades under 2023.

Ett nytt gemensamt biblioteksdatasystem för Dalarnas alla kommuner samt gemensamt låntagarregister och gemensam webb infördes under 2023.

Biblioteket sökte ett projektbidrag från Kulturrådets satsning Stärkta bibliotek, för att utveckla möjligheten till analogt och digitalt skapande för barn och unga och blev beviljade 450 tkr. En projektledare har anställts och barn och ungdomar har erbjudits många skapande aktiviteter både efter skoltid under veckorna samt på läslovet och jullovet. Projektet pågår till sista augusti 2024.

Kommunen stöttar Kulturföreningen Welest arrangemanget med Barnteaterveckan, ett samarrangemang mellan fem orter i länet.

Marie Hagsgård föreläste i Älvdalen, Särna och Idre om samisk historia kopplat till dalarna som landskap. Dalasinfoniettan framför en konsert i kyrkan, ett samarrangemang mellan kommunen, kulturföreningen Welest och kyrkan.

Kommunen erbjuder ekonomisk ersättning till de föreningar som ordnar gratis sommarlovsaktiviteter.

Simhallen snittar 2400 besökare/månad. Simhallen har arrangerat sommarsimskola och Ribbholmens triathlon, båda aktiviteterna är gratis för barn och ungdomar. Fyra nya simlärare utbildades under året. Vårfesten i Ishallen hade ca 1500 besökare.

3.4.4 Kommundirektörsförvaltningen

Under året har kommunen genomfört en omorganisation som gäller från och med 1 oktober 2023. Förändringen innebär att förvaltningen delas upp i två olika avdelningar: Personalavdelningen och Serviceavdelningen. Dessa består av HR-enheten, Bemanningenheten och Löneservice respektive Ekonomienheten, Administrativaenheten samt Kostenheten.

Under året har också kommundirektören samt de tre förvaltningscheferna valt att avsluta sina anställningar, rekrytering av dessa sker under 2024.

Älvdalens kommun byter under 2023-2024 ut Stratsys mot Hypergene där kommunen kommer att samla budgetarbete, prognoser, ekonomisk uppföljning, personalstatistik, systematiskt arbetsmiljöarbete, målarbetet, årsredovisning, hemtjänststatistik, mm. Flera av förvaltningens enheter berörs i stor utsträckning av detta projekt.

3.4.5 Kommunala bolag med flera

Älvdalen Vatten och Avfall AB

Älvdalens kommun arbetade, med stöd av Nodava/Älvdalen Vatten och Avfall AB, fram en vattentjänstplan att gälla från 2023-12-11 då beslutet togs i Kommunfullmäktige. Vattentjänstplanen är en kommunövergripande plan med syfte att ge kommunen förutsättningar att säkra en långsiktig utveckling av allmänt och enskilt VA på ett ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbart sätt.

Planområde Cressida i Himmelfjäll har byggts ut för anslutning av nästan 200 tomter.

Projektering av överföringsledning från Fjätervålen till Idre fjäll samt vidare från Idre fjäll har pågått under året. Upphandling för överföringsledning Fjätervålen till Idre fjäll planeras att annonseras framåt sommaren 2024 för att arbetet ska gå i gång under vintersäsongen.

Avtal tecknades för totalentreprenad i samverkansform för till- och ombyggnation av Idre och Mjågen avloppsreningsverk. Projektet är inne i ett utredningsskede för Mjågen avloppsreningsverk.

Norra Dalarnas Fastighets AB

Ett antal åtgärder har gjorts för att lyfta standarden på beståndet i allmännyttan. Det största av dessa åtgärder är installation av nytt låssystem på Gamla området. Fasadmålning har gjorts på Kaplansgården.

Bolaget har även monterat solceller på ett antal tak för att jobba mot en lägre energikostnad över tid. Projektering för byte av värmeanläggningen på Torgetområdet i Särna har gjorts.

Norra Dalarnas Lokaler AB

Under året har arbetet med att rusta förskolor fortsatt. Ventilationsaggregat har bytts på bland annat förskolorna Tallkotten och Skogslia. Ventilationsbyten har även gjorts på Särna brandstation. Löpande åtgärder har skett på bland annat Älvdalens simhall och Höjden med byte av samtliga belysningsarmaturer som största åtgärd. En mer omfattande renovering har gjort på Älvdalens IP där duschrum och omklädningsrum renoverats. En hyresgäst Anpassning av klassrummen för hemkunskap på Strandskolan har genomförts.

Gymnasienämnden

Ett viktigt samarbete mellan kommun och region har pågått för barns och ungas hälsa under flera år och 2023 avslutades med en invigning av den nya samlokaliserade Ungdomshälsan.

För att få nå framgång i kompetensförsörjningsutmaningen behöver samverka mellan kommuner, näringsliv, bransch och vuxenutbildningen stärkas. Efter dialoger 2022 skrevs en "levande" handlingsplan, som integreras i det systematiska kvalitetsarbetet. Ett gemensamt partsammansatt kompetensråd för MOA bildades där Näringslivskontoren ansvarar och gymnasieförvaltningen är med och samverkar.

Brandkåren Norra Dalarna

Förbundet har under perioden fokuserat på brandkårens roll i totalförsvaret och särskilt de tillkommande uppgifterna vid höjd beredskap. Brandkåren har en stor och viktig roll i det civila försvaret (en del av totalförsvaret) och regeringen samt berörda myndigheter ställer krav på rikets räddningstjänster att planera och skapa förutsättningar för uppdraget.

3.5 Styrning och uppföljning av den kommunala verksamheten

I detta avsnitt redogörs för styrning av den kommunala koncernen, ansvarsfördelning mellan kommunfullmäktige, kommunstyrelse, utskott, nämnder, bolag, med mera. Vidare beskrivs ansvarsfördelning mellan politiker och tjänstepersoner.

3.5.1 Ansvarsstruktur

I Älvdalens kommun ska den kommunala koncernen vara den övergripande styrorganisationen. Koncernen styrs av kommunfullmäktige, kommunstyrelsen, utskott, bolagsstyrelser och gemensamma nämnder. Organisationsöversikten framgår av avsnittet kommunkoncernens organisation.

Kommunfullmäktige

Fastställer övergripande visioner, mål, planer och uppdrag. Detta görs med budget, kommunplan, översiktsplan, ägardirektiv samt tillsättande av ledamöter i kommunstyrelsen.

Fullmäktige godkänner också delårsrapporten, årsredovisningen och beviljar styrelser och nämnder ansvarsfrihet. Vidare beslutar kommunfullmäktige om budgetramar för kommunstyrelsen och kommunens investeringsram. Några beslut om kommunala bolags budgetar och verksamhetsplaner tas inte av kommunfullmäktige.

Kommunstyrelsen

Utser ledamöter till utskott och leder och följer upp kommunens verksamheter och bolag. Lämnar förslag till kommunplan samt ansvarar för verksamhet, ekonomi och internkontroll. Vidare beslutar kommunstyrelsen om riktlinjer för hur förvaltningarna ska arbeta.

Utskott, nämnder och bolagsstyrelser

Älvdalens kommun har genom kommunstyrelsen tre utskott som bereder ärenden till kommunstyrelsen och beslutar i frågor enligt kommunstyrelsens delegationsordning.

Utskottens, nämndernas och bolagsstyrelsernas uppgift är att utveckla respektive verksamhet, följa lagar och riktlinjer och verkställa kommunfullmäktiges beslut.

Stiftelser

Kommunen är också stiftare till flera olika stiftelser. Den största är Stiftelse Idre fjäll där kommunen är medstiftare med Friluftsrämjandet. Inflytande sker genom styrelseplatser där kommunen har en majoritet. Dock sker styrning framför allt utifrån stiftelselagstiftning och den roll styrelsen har i stiftelsen

3.5.2 Mål, budget och uppföljning av koncernen

Kommunens styrning sker utifrån visionen:

”Med urkraft hämtad ur natur och kultur skapar vi en växande, varm och välkomnande kommun”

För att uppnå visionen har kommunen formulerat sju målområden:

Kommunen ska vara välkomnande, varm, grön och växande samt ha en effektiv förvaltning, välmående personal och hålla hög kvalité.

Till samtliga åtaganden finns mål kring exempelvis invånarnöjdhet och för att nå dessa mål tas aktiviteter fram för att öka måluppfyllelsen.

Kommunfullmäktige beslutar om övergripande åtaganden och målområden, medan respektive utskott formulerar åtaganden till respektive förvaltning och därigenom till enheterna.

De sju målområdena ligger sedan till grund för huruvida kommunen har bedrivit verksamheten enligt riktlinjer för god ekonomisk hushållning och där ansvarar kommunfullmäktige för att ange om målen är uppfyllda.

Utöver verksamhetsmål har kommunen två finansiella mål och kommunkoncernen ytterligare ett.

Samtliga mål följs upp löpande, men framför allt i delårsrapporten som upprättas per augusti månad och i årsredovisningen.

Kommunfullmäktige beslutar om årsredovisningen och ansvarsfrihet för kommunstyrelsens och nämndernas ledamöter.

3.5.3 Uppsiktsplikt och internkontroll

Uppsiktsplikt

Kommunstyrelsen har enligt kapitel 6 i kommunallagen uppsiktsplikt över kommunal verksamhet inklusive helägda kommunala bolag.

Uppsikten innebär att ta fram förslag till budget, flerårsplanering kring verksamhet och ekonomi, ägardirektiv till bolagen. Tjänstepersoner ansvarar i sin tur för att ta fram förslag till respektive utskott som i sin tur skickar förslag till kommunstyrelsen.

Kommunstyrelsens uppsiktsplikt innebär bland annat att de ansvarar för analyser och beslut kring avvikelser mot beslutade planer, exempelvis prognostiserade ekonomiska underskott inom förvaltningarna.

Under året har två stycken ekonomiska prognoser skett till kommunstyrelsen, per april och delårsrapporten per augusti. Förvaltningarnas prognoser har varit relativt stabila under året och underskottet landade på -2,1 mkr mot budget. Några åtgärder har inte vidtagits under året i de förvaltningar då kommunens totala resultat varit i linje med budget för året. Vid dessa rapporttillfällen har även de kommunala bolagen genomfört prognoser som har presenterats till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige.

Internkontroll

Kommunstyrelsen har den övergripande uppsiktsplikten för internkontrollen inom kommunen, på tjänstepersonssidan har Ekonomienheten det ansvaret som i sin tur samlar in uppgifter från förvaltningarna utifrån den internkontrollplan kommunstyrelsen årligen fastställer. Internkontrollplanen följs upp vid delårsbokslutet per augusti samt vid årets slut i en separat rapport, detta skedde dock inte 2023 på grund av bland annat nytt systemstöd som inte var färdigimplementerat per augusti. Även beslut för planen 2024 är försenat av samma skäl, men beslutas under tertial 1 2024.

3.6 God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning

God ekonomisk hushållning innebär att kommuner och regioner ska ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet och i sådan verksamhet som bedrivs genom andra juridiska personer.

Fullmäktige ska besluta om riktlinjer för god ekonomisk hushållning för kommunen eller regionen. För verksamheten ska anges mål och riktlinjer som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning. För ekonomin ska anges de finansiella mål som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning.

En gammal tumregel som finns i kommunsektorn för god ekonomisk hushållning är att resultatet ska uppgå till 2 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag.

God ekonomisk hushållning förutsätter därför överskott över tiden. Överskott behövs för att

- finansiera kommunens investeringar
- finansiera de pensionsrättigheter som anställda intjänat före 1998 i kommunen
- hantera oväntade händelser eller sämre tider.

Utifrån kriterierna för god ekonomisk hushållning är följande mål framtagna för planeringsperioden 2023–2025.

Såväl primärkommunens som koncernens resultat ska uppgå till minst 2 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag. Primärkommunens investeringar ska vara självfinansierade till 100 procent.

God ekonomisk hushållning innebär inte enbart överskott i driftbudgeten eller god budgetföljsamhet hos förvaltningar och nämnder, utan även god kvalitet i verksamheten.

Därför har kommunen sju målområdena: den välkommande, varma, växande och gröna kommunen samt effektiv förvaltning, hur kommunen är som arbetsgivare samt att verksamheten skall ha god kvalitet. Till dessa finns åtaganden som i sin tur mäts och utförs i form av aktiviteter.

För att kommunens ska anses ha god ekonomisk hushållning ska alltså de sju målområdena uppfyllas samt de finansiella målen.

3.6.1 Verksamhetsmässiga mål

I uppföljningen färgsätts målpuppfyllanden med färgerna grön, gul eller röd.

Grön färg innebär att strategiskt mål eller åtagande är uppfyllt eller förväntas att uppfyllas under året.

Gul färg innebär att strategiskt mål eller åtagande delvis är uppfyllt eller förväntas att delvis uppfyllas under året.

Röd färg innebär att strategiskt mål eller åtagande ej är uppfyllt eller att förväntas bli uppfyllt under året.

3.6.1.1 Den välkommande kommunen

Alla medborgare i Älvdalens kommun trivs och känner stolthet över vår kommun. Vi formar en kommun för både våra medborgares och besökandes bästa. Det innebär tillgång till god kommunal service som ständigt utvecklas och anpassas efter medborgarnas och besökandes behov i våra tre kommundelar. Vi både värnar och vill utveckla vårt unika kulturliv med våra språk och olikheter. I Älvdalens kommun välkomnar vi alla nya medborgare.

Bedömning

Kommentar:

Två av tre åtaganden är uppfyllda, men invånarna är inte tillräckligt nöjda med kommunens verksamhet.

*Utfall 2022 avser senaste undersökningen som för Älvdalen kommuns del gjordes hösten 2021.

Åtagande (KPI)	Utfall 2022	Mål 2023	Utfall 2023	Bedömning
Medborgare ska vara nöjda med kommunens verksamheter	73%	80%	69%	
Kommentar: Invånarnas nöjdhet har sjunkit sedan förra undersökningen 2021. Samma trend syns i delfrågorna för nöjdhet inom för- och grundskola samt inom äldreomsorgen.				
Medborgarna ska vara nöjda med bemötandet från kommunens politiker.		75%	85%	
Medborgarna ska vara nöjda med bemötandet från kommunens tjänstepersoner	83%	80%	82%	

3.6.1.1.1 Sammanfattande kommentar

Två av tre åtaganden är uppfyllda, men invånarna är inte tillräckligt nöjda med kommunens verksamhet utifrån de svar som kommit i medborgarundersökningen. På riksnivå är cirka 79 % nöjda med hur kommunen sköter sin verksamhet, medan det i landsbygdskommuner är 76 %.

Det är framförallt inom grundskolan och vuxenutbildningen där invånare i Älvdalen är mindre nöjda än i riket. Inom grundskolan pågår ett arbete med högskolan Dalarna för att förbättra skolresultaten. Inom äldreomsorgen är en högre andel nöjda i Älvdalen (63 %) än riket (56 %). Samtidigt så är brukarna generellt både i riket och i Älvdalen väldigt nöjda med hemtjänsten, 86 respektive 93 % av brukarna där är nöjda, medan motsvarande siffror för särskilt boende är 78 respektive 73 %. Generellt kan sägas att inom de flesta verksamheter är de som tar del av verksamheten nöjdare än de som inte gör det.

3.6.1.2 Den gröna kommunen

Älvdalens kommun arbetar hela tiden för ett långsiktigt hållbart samhälle såväl ekologiskt, socialt som ekonomiskt. Vi ser möjligheter att utveckla och på ett hållbart sätt kunna bruka våra unika naturområden. Kommunen är aktiv för att främja övergång till energikällor som inte bidrar till växthuseffekten samt använda mer ekologiska/närproducerade livsmedel.

Bedömning

Åtagande (KPI)	Utfall 2022	Mål 2023	Utfall 2023	Bedömning
Andel hybrid- och elbilar i drift i koncernen (%).	6%	15%	12%	

Kommentar: Dåligt utbud av arbetsfordon fördröjer omställning , men under 2023 har stora steg tagits mot en mer klimatneutral fordonsflotta. Totalt är 10 av koncernens 81 stycken bilar elbilar.				
Andel kravmärkta, ekologiska eller närproducerade livsmedel i koncernens verksamheter (%)	39%	35%	43%	
Kommentar: Trots de ekonomiska utmaningar med ökade livsmedelspriser så har kommunen överträffat sitt mål på området. För att fortsatt hålla en god kvalitet och nå uppsatta mål har budgeten för livsmedel höjts med 1 mkr (16 %) till 2024.				
Fossilfri uppvärmning av samtliga koncernfastigheter	90%	95%	98%	
Kommentar: Ingen kostnadseffektiv ersättning till olja som spetsvärme hittad, tester sker löpande av t.ex HVO, uppgradering av värmepumpar pågår för att minska förbrukning				
Antal nya kvadratmeter solceller per år i koncernen	160 kvm	100 kvm	300 kvm	
Kommentar: Solceller på sammanlagt 4 nya tak, Älvdalens utbildningscentrum samt Stenhuggarvägen/Ängesvägen				
Antal laddningspunkter totalt för elbilar för koncernens bilbestånd (st)		18 st	32 st	
Kommentar: Monterade i samtliga carportar vid kommunhus Älvdalen samt Hemtjänst Älvdalen				

3.6.1.2.1 Sammanfattande kommentar

Fyra av fem åtaganden har nåtts under året och det fem avseende elbilar syns en klar positiv trend. Inom ett par år förväntas elbilar vara billigare i inköp och det talar för att andelen elbilar i verksamheten ökar, speciellt då även räckvidden blir bättre. Ökade livsmedelspriser kan innebära en utmaning gällande måluppfyllelsen, för 2024 har budgeten ökat med 1 mkr (cirka 20%) för att möjliggöra fortsatta bra måltider och hög måluppfyllelse.

3.6.1.3 Den varma kommunen

Vi ska vara en omtänksam kommun där alla människor känner sig trygga och välkomna. Våra medborgare är vår viktigaste resurs. Vi ska vara en bra kommun att leva i för människor i alla livets skeden. Vi skapar en positiv samtalston och ett öppet samverkansklimate genom en aktiv medborgardialog. Vi ska stå för tolerans och jämställdhet. Vi ska vara en kommun som präglas av mångfald. Vi ska vara en kommun med lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för alla medborgare.

Bedömning

Åtagande (KPI)	Utfall 2022	Mål 2023	Utfall 2023	Bedömning
Medborgare ska känna sig trygga i kommunen	79%	80%	78%	
Kommentar: Bedömningen baseras på ett snitt av 22 olika frågor som ställs under området "trygghet i samhället" i SCB:s medborgarundersökning. På endast fyra stycken områden är en lägre andel nöjda i Älvdalen än i riket. Den enskilt största negativa avvikelsen avser den polisära närvaron där endast 39 % anser att den är bra, jämfört med 59 % på riket. Men trots det låga värdet är det ändå en klar förbättring sen senaste mätningen 2021 då endast 23 % var nöjda. Däremot är Älvdalsbor betydligt mindre oroliga för våldsbrott eller hot om våld än rikssnittet. I Älvdalen tycker också en betydligt högre andel att våldsbrott och narkotikahandel är ett stort problem än i riket. Utifrån rikssiffror för hur trygga invånarna känner sig ute ses en tydlig koppling till hur stor andel som skulle rekommendera någon annan att flytta till kommunen. Trygghet är därför en viktig fråga för att öka antalet invånare.				
Medborgare ska känna möjlighet till insyn och inflytande.	18%	50%	21%	
Kommentar: Senaste undersökningen gjordes 2021 och ansåg endast 18 procent att de hade möjlighet till insyn och inflytande i de beslut kommunen fattar. Sedan dess har andelen ökat marginellt till 21 procent. På riksnivån är siffran 19 %, så det är ett högt ställt mål. För att nå hit har kommunen möjlighet att vid kommunfullmäktige ställa frågor utöver att enbart närvara. Kommunen arbetar även med medborgardialoger, information och vilka ärenden som hanteras på kommunstyrelsen för att öka möjligheten att påverka i beslutsprocessen.				
Antal medborgardialoger/år	3 st	2 st	4 st	
Kommentar: Kommunen har haft ett flertal medborgardialoger under året för att öka invånarnas möjlighet till inflytande. Bland annat kring hur medborgarkontoret i Särna skall fungera framöver.				
All personal ska erhålla utbildning om barnkonventionen enligt artikel 2, 3, 6 och 12		100%	95%	
Kommentar: Utmaningen är att utbilda nyanställda, därför svårt att nå 100 % hela tiden.				
Barnkonventionen ska beaktas i alla tjänsteutlåtanden enligt artikel 2, 3, 6 och 12		100%	70%	
Kommentar: Förvaltningarna har fortsatt arbetet med att bereda ärenden enligt barnkonventionen. Besvarandet av frågan i tjänsteutlåtanden behöver fortsatt implementeras inom vissa verksamhetsområden som inte regelmässigt möter barn och unga i det vardagliga arbetet, exempelvis bygglovshandläggning. Behov finns också av att fortsätta utbilda handläggare i hur beredningen enligt barnkonventionen ska gå till rent praktiskt och, i nästa steg, hur frågan i tjänsteutlåtanden kan besvaras utifrån det.				

3.6.1.3.1 Sammanfattande kommentar

Inom området den varma kommunen finns klart störst förbättringspotential bland annat gäller den ökade möjligheter till insyn och inflytande för kommunens medborgare. Inom trygghet följer Älvdalen rikstrenden att den minskar, men att mindre kommuner utanför storstäderna har en högre upplevd trygghet.

Älvdalen precis som andra kommuner har en låg andel som känner möjlighet till insyn och inflytande över kommunens beslut. Flertalet insatser görs löpande för att fler ska känna möjlighet att påverka, bland annat genom medborgardialoger, mm.

3.6.1.4 Den växande kommunen

Älvdalens kommun ska vara en attraktiv besöks-, företags- och bostadskommun. Vi bidrar till att fler jobb skapas och att fler vill besöka, bo och leva i Älvdalens kommun. Vi ska skapa förutsättningar för goda kommunikationer, för såväl resande, gods som datatrafik. Vi vill i dialog med näringslivet skapa goda förutsättningar för näringslivets utveckling i vår kommun. Vi ska ha aktuella planer för etablering av företag och bostäder.

Bedömning

Åtagande (KPI)	Utfall 2022	Mål 2023	Utfall 2023	Bedömning
Medborgare ska se kommunen som en bra plats att bo och leva på.	93%	90%	89%	
Kommentar: Sedan förra mätningen 2021 har andelen som upplever att Älvdalen är en bra plats att bo på sjunkit något. I riket är 92 procent nöjda med den platsen de bor på, så både i Älvdalen och riket är generellt folk nöjda med sin bostadsort.				
Tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s, andel av hushåll (%)	93%	95%	95%	
Kommentar: Totalt har kommunen nyanslutit c:a 300 kunder under året och bland annat byggt ut i Trängslet, Idre Fjäll, Himmelfjäll, Gränjesåsvallen, mm. Kommunen har också övertagit några fiberföreningar under året samt slutredovisat flera projekt.				
Ett bra näringslivsklimat enligt Svenskt Näringsliv	3.43	3.46	3.43	

3.6.1.4.1 Sammanfattande kommentar

En något lägre andel är nöjda med kommunen som en bra plats att bo på, samma trend finns både i riket, men försämringen är något högre bland de svarande i Älvdalen. Kommunen bygger bland annat ut bredband, satsar på grundskolan och utvecklar näringslivet för att kommunen skall bli en ännu bättre plats att bo på.

3.6.1.5 Effektiv förvaltning

Älvdalens kommuns verksamhet kännetecknas av ett såväl koncernövergripande som förvaltningsövergripande arbetssätt samt ett näringslivsfrämjande synsätt. Koncernen ska varje år ha ett

ekonomiskt överskott. Vidare ska förvaltningarna eftersträva att rationalisera och effektivisera sin verksamhet och hålla sig inom tilldelad budgetram.

Bedömning

Åtagande (KPI)	Utfall 2022	Mål 2023	Utfall 2023	Bedömning
Kostnaden för kommunens subventionerade lokaler skall minska jämfört med föregående år	1 409 tkr	1 400 tkr	1 443 tkr	
Kommentar: Hyreskostnaderna för kommunens lokaler styrs av KPI som ökade med omkring 11 %. Detta innebär ökade kostnader med 150 tkr för de subventionerade lokalerna. Tack vare ökade intäkter så ökade nettokostnaden endast med 30 tkr. Med den inflationstakt som varit på senare år är det svårt att sänka lokalkostnaderna, men kommunen arbetar aktivt med att avyttra lokaler som inte behövs.				
Kostnader för resor ska inte öka jämfört med 2019		1 100 tkr	900 tkr	
Kommentar: Kostnaderna är fortfarande på en lägre nivå än innan pandemin, men ökade något jämfört med 2022.				

3.6.1.5.1 Sammanfattande kommentar

Hyreskostnaderna ökade kraftigt på grund av den höga inflationen, så trots åtgärder kring att avveckla lokaler, med mera. så nåddes inte målet på grund av den höga inflationen.

3.6.1.6 Kommunen som arbetsgivare

Alla som arbetar i Älvdalens koncern gör det på uppdrag av våra medborgare. Medarbetarna ska ha förutsättningar för att ge medborgarna högsta tänkbara service. Älvdalens kommun är en bra arbetsgivare som skapar trygga arbetsplatser med god arbetsmiljö.

Bedömning

Åtagande (KPI)	Utfall 2022	Mål 2023	Utfall 2023	Bedömning
Alla verksamheter och verksamhetsnivåer arbetar med aktiva åtgärder för att stärka kompetensförsörjningsförmågan.		80 %	25 %	
Kommentar: Alla verksamheter och verksamhetsnivåer arbetar med aktiva åtgärder för att stärka kompetensförsörjningsförmågan. Ett utvecklingsområde är att verksamheter dokumenterar planen skriftligt, för att skapa transparens och synergieffekter mellan verksamheter inom kommunen. Barn- och utbildningsförvaltningen är ett gott exempel med en tydlig skriftlig handlingsplan med åtgärder som löpande följs upp i samverkan. Detta arbetssätt bör eftersträvas att uppnås i alla förvaltningar då arbetssättet skapar en medvetenhet och mer långsiktig plan och analys av åtgärder.				

Vård- och omsorgsförvaltningen har sammantaget en mängd aktiviteter för att stärka kompetensförsörjningsförmågan. Men hjälp av stadsbidrag har kommunen under året haft möjlighet att utbilda vårdbiträden till undersköterskor och i samarbete med högskolan Dalarna kompetensutveckla flertalet yrkesgrupper inom socialtjänsten.

Sjukfrånvaron som andel av den tillgängliga ordinarie arbetstiden (%)		5,3%	7,3%	
---	--	------	------	---

Kommentar:

Sjukfrånvaron är fortsatt på en högre nivå än innan pandemi-åren. Årets nivå är lägre än 2022, så trenden är positiv även om målet inte uppnåtts. Denna utveckling ses även i jämförelse med andra kommuner. Den totala sjukfrånvaron för 2023 uppgick till 7,3% och målet att andelen sjukfrånvaro ej skulle överstiga 5,3% har därmed ej uppnåtts.

3.6.1.6.1 Sammanfattande kommentar

Alla verksamheter och verksamhetsnivåer arbetar med aktiva åtgärder för att stärka kompetensförsörjningsförmågan. Ett utvecklingsområde är att verksamheter dokumenterar planen skriftligt, för att skapa transparens och synergieffekter mellan verksamheter inom kommunen.

Barn- och utbildningsförvaltningen är ett gott exempel med en tydlig skriftlig handlingsplan med åtgärder som löpande följs upp i samverkan. Detta arbetssätt bör eftersträvas att uppnås i alla förvaltningar då arbetssättet skapar en medvetenhet och mer långsiktig plan och analys av åtgärder.

Vård- och omsorgsförvaltningen har sammantaget en mängd aktiviteter för att stärka kompetensförsörjningsförmågan. Men hjälp av stadsbidrag har kommunen under året haft möjlighet att utbilda vårdbiträden till undersköterskor och i samarbete med högskolan Dalarna kompetensutveckla flertalet yrkesgrupper inom socialtjänsten.

Sjukfrånvaron är fortsatt på en högre nivå än innan pandemi-åren. Årets nivå är lägre än 2022, så trenden är positiv även om målet inte uppnåtts. Denna utveckling ses även i jämförelse med andra kommuner. Den totala sjukfrånvaron för 2023 uppgick till 7,3% och målet att andelen sjukfrånvaro ej skulle överstiga 5,3% har därmed ej uppnåtts.

3.6.1.7 Samlad målanalys

Kommunen har sju stycken övergripande åtaganden. Ett av dessa har inte utvärderats för 2023 på grund av att åtaganden är svåruppföljt och subjektivt, detta åtagande har därför tagits bort till 2024 och de områden det åtagandet förväntas täcka har inarbetats i andra åtaganden.

Av de 6 stycken åtaganden som har följts upp 2 st uppfyllts helt, 3 delvis och 1 inte alls.

3.6.2 Finansiella mål

Finansiellt mål, Koncernen

Åtagande (KPI)	Mål 2023	Utfall 2023	Bedömning
Under planeringsperioden ska det genomsnittliga resultatet, i förhållande till skatteintäkter samt generella statsbidrag och utjämning, uppgå till lägst 2 %	2,0%	4,0 %	

Koncernens resultat uppgår till 23,0 mkr vilket motsvarar 4,0 % (2022: 7,5 %) av skatteintäkterna för 2023. 2024 och kanske även 2025 riskerar koncernen ett negativt resultat på grund av det ökade kostnadsläget i samhället. Men flera av bolagen hade goda resultat 2023 vilket ger dessa fallhöjd samt att hyrorna inom

koncernens utgår ifrån KPI vilket i nuläget ger förhållandevis höga hyreshöjningar samt stabilitet över tid. Taxor inom både VA och avfall har höjts även till 2024 för en långsiktigt hållbar ekonomi utifrån bolagens ägardirektiv.

Finansiellt mål, Kommunen

Åtagande (KPI)	Mål 2023	Utfall 2023	Bedömning
Under planeringsperioden ska det genomsnittliga resultatet, i förhållande till skatteintäkter samt generella statsbidrag och utjämning, uppgå till lägst 2 %	2,0%	3,5%	●
Kommunens investeringar ska i sin helhet finansieras med egna medel. Egna medel definieras avskrivningar + årets resultat	100%	161 %	●

För primärkommunen uppgår resultat för 2023 till 19,9 mkr, vilket motsvarar 3,5 % av skatteintäkterna. På riksnivå var resultatet 1,3 % (2022: 4,1%) För perioden 2024 respektive 2025 uppgår det budgeterade resultatet till -10,0 respektive 1,9 mkr. Det innebär att resultatet under dessa tre år totalt uppgår till 11,9 mkr vilket motsvarar 0,7 % av skatteintäkterna.

Primärkommunens investeringar uppgår till 23,5 mkr och är finansierade dels med avskrivningar (18,0 mkr) och årets resultat, vilket ger en självfinansieringsgrad på 161 %. Detta innebär bland annat att likviditeten allt annat lika ökar och att kommer därmed inte behöver lånefinansiera sina investeringar.

3.6.3 Avstämning av ägardirektiv

Utöver finansiella mål finns ägardirektiv för respektive bolag. För Norra Dalarnas lokaler AB och Norra Dalarnas fastighets AB fastställer ägarbolaget Norra Dalarnas fastighets och infrastruktur AB avkastningskrav på respektive bolag, detta bolag ägs i sin tur av Älvdalens kommun.

Ägardirektiv avseende soliditet (%)	Mål	utfall 2023	utfall 2022
Norra Dalarnas Lokaler AB	10	5,8	4,9
Norra Dalarnas Fastighets AB	30	37,3	35,3
Norra Dalarnas infrastruktur AB (koncern)	10	19,9	18,5
Älvdalens vatten och avfall AB	3,5	2,3	2,7

Norra Dalarnas lokaler AB når inte målet om 10 procent soliditet, 2020 beslutade kommunfullmäktige om en amorteringsplan för bolaget, detta i kombination med fortsatta överskott leder på sikt till att målet kan nås, att nå målet idag hade krävt ett ökat eget kapital med 13 miljoner kronor. Att nå målet kommer ta lång tid, även med beslutad amorteringsplan.

Precis som lokalbolaget så har fastighetsbolaget en positiv trend för soliditeten tack vare goda resultat och kommer även kommande år uppnå det uppsatta målet. 2023 fortsatte soliditeten att öka tack vare positivt resultat och är tack vare tidigare stora aktieägartillskott på en nivå klart över målet. 2023 hade bolaget kunnat sänka sitt egna kapital med 16 miljoner kronor och ändå nå målet.

Infrastrukturbolaget innehåller de ovan nämnda bolagen och når sitt mål tack vare fastighetsbolagets starka ställning.

Kommande år innebär ökade kostnader för framför allt el och ränta, vilket kommer vara en ekonomisk utmaning för bolagen. Även nyinvesteringar inom bolagen kommer påverka soliditeten i negativ riktning.

Älvdalen Vatten och avfall AB:s (ÄVA) soliditet sjunker succesivt i takt med stora investeringar och ökad låneskuld. Samtidigt är de juridiska möjligheterna begränsande inom verksamheten att gå med överskott. Kombinerat med stor underhållsskuld och att den statliga finansieringen helt upphört jämfört med när nätet byggdes så minskar soliditeten även framöver.

Under åren 2020–2021 har avfallsverksamheten haft underskott på i snitt -2,5 miljoner kronor/år, men tack vare en taxehöjning till 2022 hade verksamheten en budget i balans, men det var tillfälligt, för trots ökade intäkter med 14 % så hade verksamheten 2023 ett underskott på -1,3 mkr.

2023 hade VA verksamheten ett underskott på -2,5 mkr på grund av snabb kostnadsökning inom bland annat kemikalier, kapitalkostnader, mm.

Bolaget har stora investeringsvolymen, men detta är bara en delförklaringen till den sjunkande soliditeten, för att nå målet om 3,5 % hade det krävts en ökning av det egna kapitalet med 6,5 mkr, det motsvarar de underskott avfallsverksamheten haft under 2020-talet.

En översyn av ägardirektiven sker under 2023–2024 i samband med kommunkoncernens arbete kring sin ekonomiska ställning och kommande finansiella mål.

3.6.4 Ekonomisk ställning

I detta avsnitt presenteras kommunens och kommunkoncernens ekonomiska ställning och utveckling de senaste fem åren. Det sker bland annat utifrån utveckling avseende soliditet, skuldsättning, med mera.

3.6.4.1 Soliditet och eget kapital

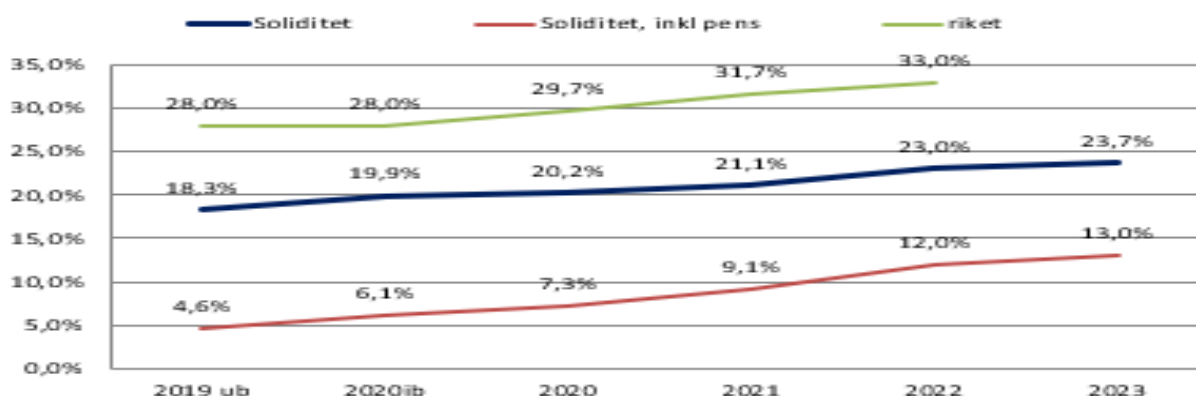
En soliditet på 100 % innebär att samtliga tillgångar är finansierade med eget kapital och 0 % att samtliga tillgångar är finansierade med lån. Detta delavsnitt visar alltså på hur kommunen finansierat sina tillgångar samt vilka möjligheter som finns att hantera sämre ekonomiska år.

Eget kapital (mkr)	2023	2022	2021	2020	2019 justerad	2019
Koncernen, inkl. ansvarsförbindelse	182	162	116	88	69	52
primärkommunen, inkl. ansvarsförbindelse	159	141	99	68	57	40
primärkommunen, exkl. ansvarsförbindelse	310	290	253	224	211	195

Koncernens soliditet stärks framförallt då primärkommunens soliditet har ökat, men även delvis tack vare överskott i lokal- och fastighetsbolaget. Älvdalen Vatten och avfalls ekonomiska utveckling bidrar negativt till kommunens soliditet på tre sätt: underskott inom avfall, stora investeringar inom VA samt förändrade redovisningsprinciper kring tidigare upparbetade överskott inom VA som bokförs som skuld istället för eget kapital.

Soliditeten har ökat snabbare än på riksnivå, men är fortsatt cirka 10 procentenheter lägre än rikets. Detta beror bland annat på att VA-verksamheten inom Älvdalens kommun står för en stor del av koncernens balansräkning och i denna bransch är soliditeten generellt låg på grund av stora investeringar och att regelverket i princip omöjliggör överskott i VA-verksamhet.

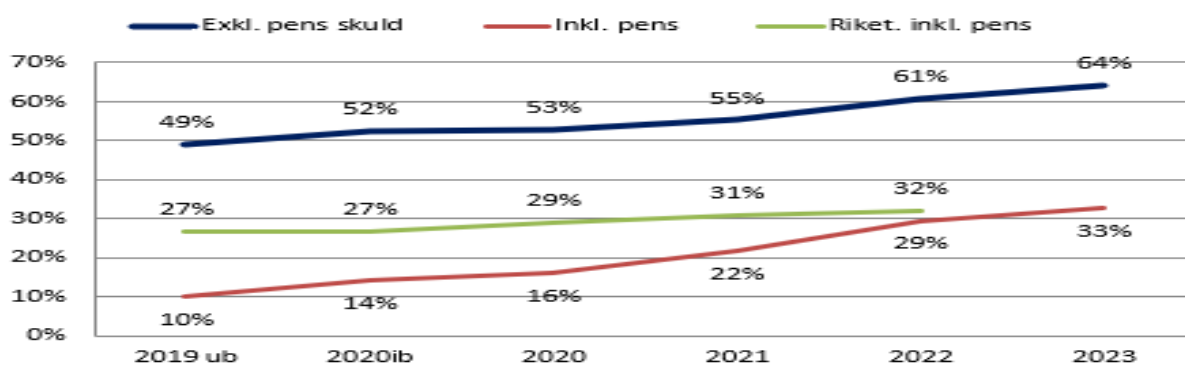
Soliditet koncern

Primärkommunens egna kapital och soliditet har stärkts kraftigt senaste fem åren, detta då överskottet för dessa år är totalt 111 mkr motsvarande 4,4 % av skatteintäkterna. Tack vare de goda åren som varit har soliditeten närmat sig rikssnittet. En högre soliditet innebär en högre motståndskraft mot sämre ekonomiska tider och därmed bättre förutsättningar att bedriva en långsiktig stabil verksamhet.

Överskottet 2019 berodde framförallt på förändrade redovisningsprinciper, medan 2020-talet har präglats av en snabb ökning av skatteintäkterna då de i snitt ökat med 4,6 % per år och totalt 94 mkr på fyra år.

Soliditet

3.6.4.2 Pensionsskuld

Nedan redogörs för primärkommunens totala pensionsförpliktelser, de kommunala bolagen försäkrar sina respektive pensioner och betalar därmed av dessa löpande. Det innebär att de inte har någon pensionsskuld.

Trots att kommunen löpande betalar ut cirka 11 miljoner kronor/år ur ansvarsförbindelsen så förändras inte skulden i någon strötte utsträckning per år då den indexeras med inflationen (prisbasbeloppet). Den årliga utbetalningen belastar kommunens resultat och likviditet. Den årliga kostnaden motsvarar en skattesats på 22,14 procent jämfört med dagens 22,79 procent om denna kostnad inte fanns.

Det nya pensionsavtalet för kommun- och regionsanställda som gäller från 2023 innebär en ökad pensionsavsättning från 4,5 procent till 6,0 procent för de anställda, detta ökade kommunens kostnader med 6 miljoner kronor/år. Men det betyder också att större andel av pensionerna betalas löpande, att den upplupna kostnaden kommer att minska något, men också i viss mån en tidigareläggning av likviditetsbelastningen.

För en långsiktigt god ekonomisk hushållning så beslutade kommunfullmäktige under 2022 för att försäkra den delen av pensionsskulden som bokförs som avsättningen och inte är under utbetalning än (cirka 27 miljoner kronor). Detta innebar en engångskostnad på cirka 11 miljoner kronor. Som följd av detta minskade avsättningen med 22 miljoner kronor. Beslutet omfattar också att samtliga förmånsbestämda pensioner löpande skall försäkras. Detta beslut i kombination med det nya pensionsavtalet innebär att kommunen från och med 2023 inte kommer att bygga upp ny pensionsskuld. Detta innebär att hela likviditetsbelastningen för de pensioner dagens anställda tjänar in betalas av löpande och därmed inte påverkar kommande generationer.

Pensionsförpliktelser	2023	2022	2021	2020	2019
Avsättning, inkl. löneskatt	18	23	43	38	34
Ansvarsförbindelse, inkl. löneskatt	151	149	154	156	155
Upplupen kostnad	13	14	13	12	13
TOTALT	181	186	209	206	202

3.6.4.3 Investeringar

Bruttoinvesteringar (mkr)	2023	2022	2021	2020	2019
Primärkommunen	29,6	29,5	22,3	24,7	42,3
Norra Dalarnas lokaler AB	1,7	3,1	2,3	9,2	76,9
Norra Dalarnas fastighets AB	5,1	26,9	18,3	6,1	21,2
Älvdalen vatten och avfall AB	79,4	52,6	50,2	65,6	40,3
TOTALT	115,8	112,1	93,1	105,6	180,7
Primärkommunen netto	23,5	26,9	19,9	20,3	27,7
Anslutningsinkomster ÄVA	22,0	39,5	33,3	18,7	18,9

Under 2023 uppgick bruttoinvesteringen för stadsnätet/fiber till 14,1 mkr, 2022 var det 13,7 mkr. Detta är primärkommunens klart största enskilda investering båda under 2023 men också under en lång tid tillbaka.

På sikt behöver primärkommunens investeringsnivåer ner till nivåer omkring eller strax över årets avskrivningar (cirka 20 mkr). Detta för att kunna använda årets resultat till att amortera av pensionsskuld och en ökad likviditet i kommunkoncernen. Stadsnätet är den enskilt största investeringen, men en stor andel av alla permanentboende i kommunen har tillgång till fiber, som följd av expansionen i fjällområdena så är investeringsnivåerna fortsatt höga.

Kommunen har en viss underhållsskuld för primärkommunsägda lokaler, denna skuld på omkring 10 mkr började "betalas av" 2021 genom upprustning av Älvdalens utbildningscentrum och har fortsatt under 2022-2023 och kommer att fortsätta kommande år.

Koncernens största investeringar sker för re- och nyinvesteringar inom vatten. Reinvesteringarna behövs för att underhålla och öka standarden för fortsatt god tillgång till vatten. Expansionen i kommunens fjällområden innebär ökande behov av vatten, vilket kräver omfattande investeringar.

Under åren 2022–2023 har Älvdalen Vatten och Avfall AB erhållit 62 mkr i anslutningsinkomster, 10 % av dessa bokförs som intäkt när de erhålles, resterande 90 % fördelas ut över 60 år. Investeringarna för

bolaget uppgick 2023 till 79 mkr, 28 % av investeringarna är finansierade med anslutningsinkomster, 2022 var siffran ovanligt hög då den var 75 %.

Självfinansieringsgrad (%)	2023	2022	2021	2020	2019
Koncernen	95	109	122	83	55
Kommunen	166	207	226	138	62
Snittkommunen	i.u	89	114	90	63

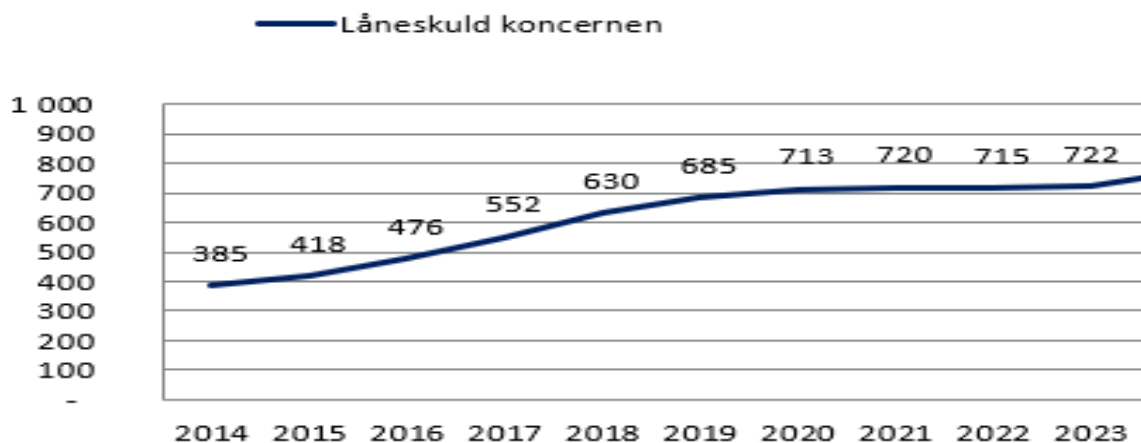
Efter ett par år med ovanligt hög självfinansieringsgrad tack vare högt resultat i framförallt primärkommunen och ovanligt höga anslutningsinkomster för ÄVA så uppgick självfinansieringsgraden till 95 % 2023. Det är dock ändå en hög självfinansieringsgrad och innebar en ökad låneskuld med endast 7 mkr.

Jämförelsen med riket är svår att göra rakt av då i den siffran ingår inte investeringsbidrag och anslutningsinkomster för VA. Men kommunen redovisar ändå på detta sätt då dessa två finansieringsformer är så betydande för koncernen.

3.6.4.4 Låneskuld och likviditet

Under perioden 2019–2023 har låneskulden ökat med 37 mkr (5,4 %). Låneskulden ökar inom Älvdalens vatten och avfall AB med anledning av stora investeringar inom vattenverksamheten, men har också minskat inom andra delar av koncernen.

Att låneskulden över tid ökar beror på den låga självfinansieringsgraden inom koncernen, men under 2020–2023 har den varit hög tack vare goda resultatet i framförallt primärkommunen.

Låneskulden kan delas in i taxefinansierad skuld för sådana skulder inom VA och avfall, avgiftsfinansierad såsom fastigheter och bostäder som hyrs av andra än primärkommunen samt skattefinansierad skuld som avser de skulder som finns inom de kommunala bolagen där kommunen hyr verksamhetsfastigheter samt eventuella skulder som primärkommunen har.

46 % (42 % föregående år) av skulden återfinns inom Älvdalens Vatten och Avfall AB är det en skuld som inte belastar skattekollektivet, men likväl utgör en finansiell risk och belastning för koncernen. Både den totala skulden och ÄVA:s andel av koncernens skulder kommer att öka kommande år.

Under 2023 har koncernens totala likviditet minskat med 4 mkr och skulden bara ökat med 7 mkr, trots investeringar på 116 mkr. Detta beror på en ökad samordning inom koncernen där primärkommunen,

Norra Dalarnas Lokaler AB och Norra Dalarnas Fastighets AB har en mycket god likviditet som har kunnat nyttjas av Älvdalen Vatten och Avfall AB. Även ÄVA:s anslutningsinkomster på 22,0 mkr och att NDF under året erhållit 7 mkr i statligt investeringsstöd för de lägenheter bolaget byggt 2022 bidrar till finansieringen av investeringarna.

Nettokoncernskuld		2023	2022	2021	2020	2019
Nettokoncernskuld (mkr)	Älvdalen	1 178	1 139	1 102	1 072	1054
Nettokoncernskuld/invånare (tkr)	Älvdalen	170	162	157	152	150
Nettokoncernskuld/invånare (tkr)	Riket	Uppgift saknas	99	95	93	91
Placering bland Sveriges kommuner (låg siffra=högre skulder)	Älvdalen	Uppgift saknas	8	8	7	6

Kommunkoncernens primära långgivare Kommuninvest ekonomisk förening använder nyckeltalet för bedömning om kommunkoncernens ekonomi och låneramar. Koncernens lånelimit höjdes 2020 till 215 tusen kronor per invånare. Med 7 000 invånare motsvarar det en skuld på totalt 1 500 miljoner kronor. Det taket riskerar att inte räcka 2020-talet ut beroende på framför allt investeringar inom vattenverksamhet.

Jämfört med låneskulden ovan ingår även andra långfristiga skulder samt kommunens pensionsskuld, eventuella finansiella placeringar och likvida medel avräknas.

Precis som låneskulden i stort har även nettokoncernskulden ökat på senare år, men kommer att öka betydligt snabbare när investeringsnivåerna ökar och resultaten sjunker.

3.6.4.5 Kostnadsutveckling

Att följa kostnadsutvecklingen inom kommunens drifekonomi är viktigt för att säkerställa att kostnaderna inte ökar för snabbt och över tid leder till underskott.

*I sammanställningen nedan ingår samtliga kostnader inklusive avskrivningar och internränta, men inte faktiska pensionskostnader utan schablonpåslag för sociala avgifter och pensioner. Även intäkter för verksamheterna ingår. *

Nettokostnad (mkr)	2023	2022	2021	2020	2019
Äldreomsorg	157,6	147,2	143,9	138,9	137,6
Individ och familjeomsorg	28,2	24,3	19,1	21,6	18,6
LSS	7,6	7,9	10,2	9	7,8
Arbete och integration	5,7	4,4	4,5	8,1	8,3
Övrigt Vård- och omsorgsförvaltning	10,2	11,5	13	7,9	11,9
Förskola	28,9	26,1	26,2	25,2	25,6
Grundskola	85,3	79,1	82,7	79,3	76,6
Gymnasiesamverkan	46,5	43,4	46,3	42,6	41,3
Elevhälsa	5,9	5,4	5,0	5,2	4,9
Fritids	6,8	7,4	6,5	5,9	5,9
Övrigt Barn- och utbildningsförvaltning, bland annat måltider	36,2	34,6	34,2	33,8	19,8

Kultur och fritid	31,8	27,4	25,4	25,2	25
Övrig samhällsutveckling	43,6	33,4	32,4	35,5	37,8
Gemensam verksamhet	43,7	37,5	35,5	34,8	32
Politik	5,5	6,5	5,6	5,7	5,9
TOTALT	543	496	489	479	459

2023 jämfört med 2022 har nettokostnaden för verksamheterna ökat med 9,5 procent, detta är betydligt högre takt än än 2021 då nettokostnaderna ökade med 1,4 procent. Från 2019 till 2022 ökade nettokostnaden med totalt 37 mkr, mellan 2022 och 2023 med 47 mkr.

Förvaltningarnas intäkter minskade med 12,7 mkr (-9,4 %) jämfört med 2022 då de dock hade ökat kraftigt med 15,2 mkr (13 %). Därmed var verksamheternas intäkter tillbaka på en mer normal nivå. Framförallt minskade intäkterna från taxor och avgifter såsom bygglov, men även statsbidragen minskade för första gången under 2020-talet.

Verksamhetens kostnader ökade med 5 % jämfört med 2022, vilket är ovanligt högt, men samtidigt ungefär enligt förväntan utifrån hög inflation, nytt pensionsavtal samt att pandemin hade en kostnadsdämpande effekt på flera verksamheter på grund av hög sjukfrånvaro.

På riksnivå ökade verksamhetens intäkter för kommunerna med 0,9 procent och verksamhetens kostnader med 7,4 procent 2023 jämfört med 2022.

Kommunens enskilt största kostnad är personalkostnader, inklusive sociala avgifter och pensioner, dessa uppgick till 379 miljoner kronor en ökning med 11,6 miljoner kronor (3,2 procent) jämfört med 2022, vilket är i nivå med årets löneökningar. Under året minskade kostnaderna för såväl sjuklöner, timlöner samt övertid, detta tack vare högre andel månadsavlönade och lägre sjukfrånvaro.

En annan stor kostnad är lokaler, dessa hyrs till allra största del inom koncernen. 2023 uppgick kostnaderna till 86,7 mkr en ökning med 9,4 miljoner kronor jämfört med 2022 som beror på ökade hyror utifrån konsumentprisindex (KPI). Även övriga fastighetsrelaterade kostnader såsom vatten, energi och reparationer har ökat kraftigt, med cirka 20 %.

För övriga förbrukningskostnader och tjänsteköp (såsom konsulter och system) så är kostnaderna oförändrade, trots ökade livsmedelskostnader med 20 % och implementering av nytt system för verksamhetsstöd och ledning (Hypergene). Kostnaderna för detta ökade dock kraftigt 2022 (11%) och är fortfarande klart högre än budget, så ett minskat beroende av konsulter krävs och hårdare styrning kring systemkostnader.

Kostnaderna för verksamhetsköp har ökat med nästan 10 %, vilket beror på ökade kostnader för placeringar inom individ- och familjeomsorg samt ökade kostnader för snöröjning.

Äldreomsorg är den klart största verksamheten för detta uppgick nettokostnaden till 156 mkr, en ökning med 7,1 %, antalet boende på särskilt boende eller hemtjänst har inte ökat under året. Personalkostnaderna ökade med 3,3 %, vilket är i nivå med löneökningar för året och lägre än tidigare två år. Minskade statsbidrag med 2,7 mkr (-8,3 %) och då lokalkostnader är en relativt hög andel av kostnaderna så påverkas kostnadsutvecklingen mycket av de kraftigt ökade hyreskostnaderna.

Av kommunens större verksamheter är 7,1 % en låg kostnadsökning, av kommunens större verksamheter var det endast grundskolan och gymnasieskolan som hade en nettokostnadsutveckling på under 10 %, 7,8 respektive 7,1 %.

Mest ökade nettokostnaden inom övrig samhällsutveckling, detta framför allt på grund av betydligt lägre intäkter.

Inom individ- och familjeomsorg ökade kostnaderna med cirka 4 mkr och 16 % på grund av ökade placeringar för framför allt vuxna.

Stödfunktionerna, dvs gemensam verksamhet ökade sina kostnader med 17 % (6 mkr), för många andra verksamheter så har nettokostnaden ökat på grund av lägre intäkter, så är inte fallet här. Under 2021-2022 beslutades om ett flertal utökningar och dessa har nu fått helårseffekt. 2022 fanns också ett flertal vakanser, vilka varit tillsatta under 2023. Personalkostnaderna ökade dock endast med 2 %, den stora ökningen avser system och systemkonsulter med anledning av Hypergene, denna kostnad på över 2 mkr 2023 bokförs mot Ekonomienheten.

Även inom kultur och fritid och nettokostnaden med cirka 16 %, där finns framförallt tre orsaker: satsning på Älvdalskan som ökade kostnaderna med 0,6 mkr, minska statsbidrag med 0,6 mkr (42 %) samt cirka 50 % av nettokostnaden avser lokaler och hyrorna ökade med 9,7 % (1,4 mkr). Trots nettokostnadsökningen så höll enheten budget.

Rörelsens kostnader	2023	2022	2021	2020	2019
Älvdalens kommun	670,9	640,2	611,3	592,9	583,1
Norra Dalarnas lokaler AB	59,3	52,7	50,8	49,2	45,7
Norra Dalarnas fastighets AB	71,5	66,1	59,7	58,8	58,5
Älvdalens vatten och avfall AB	80,8	70,9	61,5	57,4	53,4
Verksamhetens nettokostnad, inkl. finansnetto (koncern)	550,2	505,3	493,6	474,5	461,5

Bilden ovan för koncernen är inte justerad för koncerninterna kostnader. Det innebär till exempel att ökade kostnader för avskrivningar inom lokalbolaget, som i sin tur faktureras kommunen i form av hyreskostnad för kommun ingår hos båda. Det vill säga, det kan ge en överskattning av koncernens kostnadsutveckling. Skillnaden för primärkommunen mot bilden ovan är att i rörelsens kostnader ingår INTE intäkter, vilket det gör i verksamhetens nettokostnad. I rörelsens kostnader ingår INTE räntekostnader.

Koncernen

Under 2023 har koncernens nettokostnad ökat med 39,1 mkr (7,8 %), jämfört med 2022 då koncernens kostnader ökade med 11,6 mkr (2,4 %). Utöver detta ökade finansnettokostnaden med 5,7 mkr (93,0 %).

Norra Dalarnas Lokaler AB

Bolagets kostnader har ökat med 12,5 % (2022: 3,7 %), det beror framför allt på en ökning av taxebundna kostnader såsom VA och el. Räntekostnader ingår inte i rörelsens kostnader, men har ökat från 3,9 mkr till 6,3 mkr.

Norra Dalarnas Fastighets AB

Bolagets kostnader har ökat med 8,2 % (2022: 10,7 %). Taxebundna kostnader har ökat från 14,5 mkr till 18,8 mkr och räntekostnader från 1,5 mkr till 2,8 mkr övriga kostnader är relativt stabila jämfört med 2022.

Älvdalen Vatten och Avfall AB

Kostnaderna har ökat inom flera områden. Kostnaderna exklusive räntekostnader har ökat med 14,0% (9,9 mkr), detta trots att bolaget 2022 hade en engångskostnad på 6,9 mkr. Räntekostnader ökade från 3,2 mkr till 5,2 mkr. Ökade kostnader avser bland annat driftskostnader, el, reparationer och underhåll, förvaltning och transporter.

3.6.4.6 Budgetföljsamhet

Tabellen nedan redogör för respektive juridisk enhets budgetavvikelse för året och föregående år.

För primärkommunen redogörs också för respektive förvaltning samt kommunfullmäktige, kommunstyrelsen (inklusive räddningstjänsten och gymnasiesamverkan).

Under avsnittet driftredovisning kan du läsa mer om respektive förvaltning samt underliggande enheters budgetföljsamhet.

Avsnittets syfte är att visa på hur väl budgetstyrningen i kommunkoncernen fungerar och hur verksamheten anpassar sig till förändrade förutsättningar. Generellt sett har budgetföljsamheten på senare år blivit betydligt bättre, men den största anledningen till detta är de budgettillskott och ökade intäkter som skett till de förvaltningar som har underskott.

Förvaltningarna inkl. kapitalkostnader (mkr)	Avvikelse 2023	Utfall 2023	Budget 2023	Avvikelse 2022	Utfall 2022	Budget 2022
Vård- och omsorg	-5,5	-206,0	-200,5	2,1	-192,6	-194,7
Barn- och utbildning	4,3	-145,3	-149,7	8,6	-135,9	-144,4
Service- och utvecklings	-1,5	-101,9	-100,4	9,2	-83,7	-92,9
Kommundirektören	-2,1	-18,0	-15,9	0,6	-14,2	-14,8
Kommunstyrelsen	2,5	-69,0	-71,5	-0,1	-66,4	-66,4
Kommunfullmäktige	0,2	-3,0	-3,2	-0,5	-3,4	-2,9
Finans	16,3	563,2	546,9	5,1	533,2	528
Älvdalens kommun	14,1	19,9	5,7	25,0	37,0	12,0
Norra Dalarnas infrastruktur AB	0,0	0,0	0,0	0	0	0
Norra Dalarnas lokaler AB	1,8	1,8	0,0	0,2	1	0,8
Norra Dalarnas fastighets AB	2,3	2,3	0,0	1,2	1,5	0,3
Älvdalen vatten och avfall AB	-0,1	-0,1*	0,0	6,8	6,7*	-0,1

Under 2020-talet har förvaltningarna totalt sett hållit sig inom tilldelat budget, detta blev inte fallet 2023 då förvaltningarna hade en mindre budgetavvikelse på -2,1 mkr. Men precis som övriga år på 2020-talet så är resultatet ändå bättre än budgeterat.

Under början av 2023 såg det ekonomiska läget betydligt sämre ut än utfallet senare blev, men osäkerheten gjorde att kommunen valde att avvakta åtgärder tills pensionskostnadernas och skatteintäkternas

utveckling blev klarare. Tack vare den relativt goda ekonomin under året har kommunen valt att avvakta med åtgärder och inte vidta kraftiga åtgärder. Men likväl blir ökad budgetföljsamhet viktigare framöver, speciellt inom de enheter som dras med stora budgetunderskott.

Norra Dalarnas Lokaler AB har en positiv budgetavvikelse, tack vare ökade intäkter med 3,2 procent, trots ökat ränteläge så minskade bolagets räntekostnader något, detta då dyra lån löpte ut samt en del amortering. Kostnader för reparationer och underhåll minskade med 0,8 mkr.

Norra Dalarnas fastighets AB har en relativt stor positiv budgetavvikelse vilket framför allt beror på ökade intäkter från lokalbolaget.

Älvdalen Vatten och Avfall AB

VA-verksamheten har för året ett underskott på -2,5 mkr, som dock bokförs om till 0 mkr genom att tidigare överskott på 11,9 mkr minskar till 9,3 mkr.

Även avfallsverksamheten har ett underskott, den uppgår till -1,3 mkr.

Så bolagets "riktiga" resultat före bokslutsdispositioner och förändring av skuld till VA-kollektivet är -3,8 mkr, trots att årets resultat anges till -0,1 mkr.

3.6.4.7 Prognossäkerhet

I detta avsnitt redogörs för hur väl prognoserna stämmer i förhållande till årets utfall. Allt för stora avvikelser mellan prognostiserade avvikelse och faktiska avvikelse kan leda till att felaktiga beslut om åtgärder under året.

Förvaltning/bolag	prognostiserad budgetavv. per april	prognostiserad budgetavv. per augusti	Avvikelse helår	Budget
Kommunfullmäktige	0,0	0,0	0,2	-3,2
Kommunstyrelsen	0,0	3,2	2,5	-71,5
Varav Gymnasiesamverkan	-0,5	0,2	-0,5	-46,6
Varav Brandkåren norra Dalarna	-0,6	-0,4	-0,4	-17,4
Kommundirektören	-1,5	-2,1	-2,1	-15,9
Vård- och omsorgsförvaltningen	-4,3	-6,0	-5,5	-200,5
Barn- och utbildningsförvaltningen	0,8	3,8	4,3	-149,7
Service- och utvecklingsförvaltningen	0,1	-2,6	-1,5	-100,4
Finansförvaltningen	0,0	18,0	16,3	546,9
TOTALT	-4,9	14,3	14,1	5,7
Älvdalen vatten och avfall AB	-2,8	-2,0*	-0,1	0,0
Norra Dalarnas lokaler AB	0,5	2,0	1,8	0,0
Norra Dalarnas fastighets AB	0,0	0,0	2,3	0,0

TOTALT Koncernen	-7,2	14,3	18,1	5,7
-------------------------	-------------	-------------	-------------	------------

För att i tid hinna vidta åtgärder tas en förenklad prognos fram per februari, för att se tidiga tendenser till budgetavvikelser. Men per april och augusti görs prognoser av samtliga enheter. Tidigt på året fanns det indikationer på att förvaltningarna inte skulle hålla sin budget, trots budgetöverskott på 20 mkr 2022 och på det 25 mkr i ökad budget till 2024. På grund av osäkerheten på skattesidan och avseende pensionskostnader genomfördes inga åtgärder då mycket talade för ökade skatteintäkter.

Generellt har prognossäkerheten varit väldigt god under året enda ner till enhetsnivå, även om Barn- och utbildningsförvaltningen kan ha haft en överdriven försiktighet i början av året. Mellan prognosen per augusti och den slutliga budgetavvikelsen skiljer det endast 0,2 mkr.

3.6.4.8 Slutsatser ekonomisk ställning

Kommunen har även 2023 ett resultat som är klart över det finansiella målet, detta trots en snabb kostnadsökning, detta tack vare att skatteutveckling varit god även 2023. 2022 var resultatet väldigt högt vilket gett "fallhöjd" inför sämre tider, detta kommer även gälla från 2023 till 2024 som sannolikt blir utmanande ekonomiskt.

Under 2020-2023 har resultatet totalt uppgått till 98,4 mkr (4,6 %), jämfört med det finansiella målet om 2,0 % av skatteintäkterna vilket hade motsvarat 42,8 mkr. Detta är välbehövligt efter några år med sämre resultat under 2010-talet samt kommande tuffa år.

Tack vare de goda resultaten har koncernens soliditet ökat från 6,1 vid utgången av 2019 till 13,0 % vid utgången av 2023, för primärkommunen är motsvarande siffror och kommunens från 14 till 33%.

Tack vare goda resultatet, anslutningsinkomster och delvis statlig medfinansiering så har också låneskulden kunnat begränsas till att endast öka från 685 till 722 mkr under dessa år, trots bruttoinvesteringar på 427 mkr under 2020-talet.

Kommunen har en stor pensionsskuld som till stor del indexeras med inflationen samt ett nytt pensionsavtal som är kostnadsdrivande. Tack vare goda resultat och för kommunen en god likviditet så har delar av pensionsskulden kunnat lösas och ny skuld byggs inte upp, vilket är positivt för kommunen ekonomi på sikt.

Trots detta finns kommande ekonomiska utmaningar, såsom fler äldre, anpassning till färre barn, stora investeringsbehov inom infrastruktur och då framför allt inom VA samt den högre kostnadsnivån som inflationen på senare år inneburit.

Flera av dessa utmaningar kräver en långsiktig planering, samordning inom koncernen och att under goda år ha en finansiell måluppfyllelse som överstiger de finansiella målen som då skapar förutsättningar att ha en stabil verksamhet även när konjunkturen viker och/eller kostnaderna ökar snabbt.

3.7 Balanskravsresultat

Balanskravet är kommunallagens regelverk för att kommuner ska ha en ekonomi i balans där intäkterna överstiger kostnaderna. Vid ett negativt balanskravsresultat så ska det underskottet återställas inom tre år, vilket bland annat Älvdalens kommun gjort för 2017.

En reservering till resultatutjämningsreserven kan göras vid överskott för att användas vid underskott, sådana beslut fattas av kommunfullmäktige.

Kommunfullmäktige har 2021 beslutat om reviderade riktlinjer för god ekonomisk hushållning och däri ingår riktlinjer för resultatutjämningsreserven, bland annat regleras när reservering får ske och hur stor reserven får vara.

Balanskravsutredning (Mkr)	2023	2022	2021	2020	2019
Årets resultat enligt resultaträkningen	19,9	37	28,8	12,6	12,2
Avgår: samtliga relationsvinster	0	-1,6	0	0	0
Realisationsvinster enl. undantagsmöjlighet	0	0	0	0	0
Realisationsförluster enl. undantagsmöjlighet	0	0	0	0	0
Orealiserade vinster och förluster i värdepapper	0	0	0	0	0
Återföring av orealiserade vinster och förluster i värdepapper	0	0	0	0	0
Årets resultat efter balanskravsjusteringar	19,9	35,4	28,8	12,7	12,2
Medel till resultatutjämningsreserv	0	0	-16,4	-7,7	-7,4
Medel från resultatutjämningsreserv	0	0	0	0	0
Årets balanskravsresultat	19,9	35,4	12,4	4,9	4,8
Balanskravsresultat från tidigare år	0	0	0	0	-2,1
Summa	19,9	35,4	12,4	4,9	2,7
Balanskravsresultat att reglera	0	0	0	0	0
Avsatt till resultatutjämningsreserv	31,5	31,5	31,5	15,1	7,4

Syftet med RUR är att kunna täcka upp eventuella underskott som beror på minskade skatteintäkter. Enligt både lagens förarbeten och kommunens egna riktlinjer kan medel ur RUR disponeras när skatteintäkterna växer långsammare än snittet för de senaste 10 åren.

Riktlinjer för ett tak i avsättningen samt hur mycket som får disponeras har tagits fram och beslutats av kommunfullmäktige 2021. Bland annat har kommunen nu ett tak för reserven på 6 procent av skatteintäkterna, vilket för närvarande motsvarar 34,4 mkr samt att reserveringen maximalt får uppgå till 33 procent (52,4 mkr) av det egna kapitalet där samtliga pensionsskulder skall avräknas (151,3 miljoner kronor). Orsaken till taket är att inte allt för stor del av det egna kapitalet, som resultatutjämningsreserven är en del av inte ska förbrukas i en lågkonjunktur. Därför avsätts inte ytterligare 1,3 miljoner kronor som de interna reglerna hade tillåtit.

Under 2021 har en statlig utredning gjorts om "God kommunal hushållning", i den föreslogs bland annat resultatutjämningsreserven ersättas med en resultatreserv. För denna föreslås ett tak på 5 % av skatteintäkterna. Om medel får föras från resultatutjämningsreserv till resultatreserven samt hur disponering ur denna får ske är i dagsläget inte klarlagt. Något beslut kring denna utredning har inte tagits än.

3.8 Väsentliga personalförhållanden

Under 2023 har liksom 2022 mycket fokus legat på kompetensförsörjning och att finna nya lösningar för att bemanna verksamheten, både på kort och lång sikt.

En tydlig signal om det ansträngda bemanningsläget är antalet annonseringar efter kompetens. Antalet annonseringar uppgick till nästa 200 i antal 2023 och är nära en fördubbling på ett år. Vi ser en ökning av att flera rekryteringar avslutas utan att efterfrågad kompetens anställts och att en vakant tjänst kan innebära flera annonseringstillfällen. Rekryteringar tar tid och varje anställning är en stor investering. Mer tid och därmed resurser tas i anspråk för rekryteringsprocesser.

Utvecklingsresan "heltid som norm" var i fokus under våren, med arbetsplatsinformation på alla arbetsplatser med efterföljande arbetsplatsdialoger. Vård- och omsorgsförvaltningen har arbetat aktivt med rutiner kopplade till beslutet om valfri sysselsättningsgrad inom verksamhetsområdet. Detta kommer innebära att från 2024 kommer Älvdalens kommun i jämförelse med andra få en relevant jämförelsestatistik.

En av kommunens större yrkesgrupper är undersköterskor. Under 2023 infördes yrkesbevis för yrkestiteln som undersköterska, vilket ska syfta till att säkerställa kvalitén inom vård och omsorg. Yrkesbeviset utfärdas av Socialstyrelsen och avser 2023 alla tidsbegränsat anställda och vid nyanställningar. Avseende redan tillsvidareanställda undersköterskor finns en övergångsperiod om 10 år för att ansöka om yrkesbevis.

Under hösten har utvecklingsresan med heltid som norm fått stå tillbaka till förmån för implementeringen av de nya arbetstidsbestämmelserna rörande dygns- och veckovila. Merparten av året har därför präglats av arbete med arbetstider och scheman för att möta omställningen till de nya förutsättningarna. Störst påverkan har de nya reglerna haft i 24:7 verksamheter och den har varit utmanande att hitta en bra balans mellan de nya reglerna, verksamhetens behov och tillgängliga resurser samt medarbetares önskemål.

Inom arbetsmiljöområdet har under 2023 en ny arbetsmiljöpolicy beslutats. Processen att ta fram policy gjordes i samverkan mellan arbetsgivare, fackliga organisationer och verksamhetsrepresentanter. Ett nytt systemstöd för dokumentation av systematiskt arbetsmiljöarbete har implementerats. I samband med införandet av systemstödet har rutiner och processerna utvecklats och förbättrats. Den årliga arbetsmiljöutbildning "Sunt arbetsliv" har genomförts för chefer och skyddsombud med god uppslutning av deltagare.

Löneöversynen 2023 avslutades med ett totalt utfall om 4,05%. Det planerade utfallet för löneöversynen enligt budget var 4,1% och pågående personalrörlighet har därför skapat en mindre differens från planerat utfall. Grupper som prioriterats med ett högre utfall inom det totala utrymmet har varit Förskollärare, Sjuksköterskor och lärare F-3. Detta med anledning av lönekartläggning och analys vid jämförelse med marknaden. Efter avslutad löneöversyn genomfördes den årliga lönekartläggningen på 2023 års nivå på löner. Inga osakliga löneskillnader som inte kan förklaras har identifierats.

Med fokus på den röda tråden har ett stort utvecklingsarbete genomförts med en översyn av riktlinjen för lönebildning. Detta har inneburit reviderade lönekriterier, tydliggjorda mål- och medarbetarsamtal samt resultat- och utvärderingssamtal. Utbildningar har genomförts för chefer och ett arbetsplatsmaterial i form av filmer för arbetsplatsträffar har lanserats. Detta för att öka förståelsen för lön och löneutveckling i relation till lönebildningen och medarbetarens bidrag till att verksamheten når målen i verksamheten.

En välbesökt digital aktivitet var informationsträffarna för medarbetare om tjänstepension. Från 2023 gäller nytt pensionsavtal för medarbetare inom kommuner och regioner. Det nya avtalet (AKAP-KR) är ett konkurrenskraftigt och förmånligt tjänstepensionsavtal som ger goda förutsättningar att göra

välfräjdjobben attraktiva på arbetsmarknaden. Tjänstepensionsavsättningen för våra medarbetare har ökat från 4,5 till 6%.

Samverkansmöten med de fackliga organisationerna har genomförts löpande enligt samverkansavtalet och partsdialogen är god och värdefull. I samband med ny förvaltningsorganisation har samverkansorganisationen anpassats, och förvaltningsråd genomförs från 2023 på samtliga förvaltningar.

Tillsammans med 13 övriga Dalakommuner och högskolan Dalarna har flertalet aktiviteter och utbildningar genomförts inom LeDa – Partnersamverkan för forskningsbaserad utveckling av det offentliga ledarskapet i Dalarna. Älvdalens kommun har haft deltagare i högskolekurserna "ny som chef" , "ledarskap för effektivt samarbete" samt haft deltagare i seminariet "Samspelet mellan politisk styrning och att organisera, styra och leda kommunens verksamhet"

Rekryteringslots Norra Dalarna har under 2023 visat stor nyfikenhet över arbetsmarknaden i Älvdalen. Älvdalens kommun har haft förmånen att vara värd för nätverksmöten, haft möjlighet att marknadsföra några av våra yrkesgrupper som Instagram-bloggare samt deltagit i radio-podden "jobba i Dalarna".

Personalnyckeltal

Antalet tillsvidareanställda		2023	2022	2021	2020	2019
Älvdalens kommun	Antal	574	556	542	532	524
Älvdalens kommun	Varav kvinnor %	87	88	89	89	87
Norra Dalarnas Fastighets AB	Antal	33	33	35	33	
Norra Dalarnas Fastighets AB	Varav kvinnor %	56	64	51	52	
Älvdalens Vatten och Avfall AB	Antal	82	87	88	93	89
Älvdalens Vatten och Avfall AB	Varav kvinnor %	27	28	22	25	24
Brandkåren Norra Dalarna	Antal	299	303*		299	293
Brandkåren Norra Dalarna	Varav kvinnor %	12	13			
TOTALT	Antal	988	979		957	
TOTALT	Varav kvinnor %	58	59			

Antalet årsarbetare, alla anställningsformer	2023	2022	2021	2020	2019
Älvdalens kommun, antal årsarbetare*	583	586	589	571	574
Norra Dalarnas Fastighets AB, antal årsarbetare	35	36	35	36	37
Älvdalens Vatten och Avfall AB, antal årsarbetare		87	96	95	94
Brandkåren Norra Dalarna, antal årsarbetare		54		53	49
TOTALT koncernen		763		755	754

*Med antal årsarbetare avses den faktiska sysselsättningsgraden för månadsavlönade och arbetade timmar för timavlönade. Årsarbetare anger hur många anställda kommunen skulle ha haft om den faktiska sysselsättningsgraden för månadsavlönade och arbetade timmar för timavlönade summerades till heltidsanställningar.

Älvdalen Vatten och Avfall AB har inga anställda, utan alla är anställda av Norra Dalarnas Vatten och Avfall AB som i sin tur säljer tjänster till de tre ägarkommunernas (även Mora och Orsa) respektive bolag.

Fördelning av sysselsättningsgrad enl. anställning	Andel medarbetare	100%	75-99%	1 - 74%
Tillsvidareanställda 2022	Kvinnor	58,6	25,7	4,0
	Män	9,7	1,5	0,5
	Alla	68,3	27,2	4,5
Tillsvidareanställda 2023	Kvinnor	63,2	20,6	3,5
	Män	10,5	1,5	0,7
	Alla	73,7	22,1	4,2

Åldersfördelning Tillsvidareanställda %	20-29 år	30 - 39 år	40 -49 år	50 - 59 år	60 år och över
Kvinnor 2022	3,3	18,0	22,2	29,0	16,5
Män 2022	0,3	3,0	3,5	2,7	1,4
Samtliga 2022	3,8	21,0	26,1	31,8	17,3
Kvinnor 2023	3,3	18,5	22,6	27,7	15,2
Män 2023	1,2	3,5	3,1	3,3	1,6
Samtliga 2023	4,5	22,0	25,7	31,0	16,8

Medelålder medarbetare	Kvinnor	Män	Alla
Tillsvidareanställda 2022	47,3	46,1	47,2
Visstidsanställda 2022	40,7	44,6	-
Tillsvidareanställda 2023	47,4	44,7	47,0
Visstidsanställda 2023	40,1	44,6	-

Medellön, kronor	Kvinnor	Män
Tillsvidareanställda 2022	32 147	35 695
Visstidsanställda 2022	28 134	26 948
Tillsvidareanställda 2023	33 568	37 076
Visstidsanställda 2023	29 111	27 784

Sjukfrånvaro totalt %	2023	2022	2021	2020	2019
Kvinnor	8,7	9,7	8,1	8,5	6,2
Män	3,0	3,7	4,8	4,8	3,1

Totalt	7,8	8,7	7,5	7,9	5,7
--------	-----	-----	-----	-----	-----

Sjukfrånvaro per åldersgrupp %	-29 år	30-49år	50år -
2022	6,3	7,6	10,4
2023	6,9	7,2	8,6

Sjukfrånvaro per förvaltning	2023	2022	2021	2020
Vård och omsorgsförvaltningen	8,5	10,1	9,0	9,4
Barn- och utbildningsförvaltningen	8,3	9,4	8,2	7,8
Service- och Utvecklingsförvaltningen*	6,4	6,1	5,0	6,3
Kommundirektörsförvaltningen	4,1	4,3	1,3	3,0

*Service- och Utvecklingsförvaltningen benämns från oktober 2023 för Samhällsutvecklingsförvaltningen och består då av Samhällsenheten och Kultur- och fritidsenheten. Medan Löneservice, Bemanning-, Administrativa- och Kostenheten har flyttats till kommundirektörsförvaltningen.

3.9 Förväntad utveckling

I detta avsnitt redogör respektive förvaltning samt kommunens bolag med flera för förväntad utveckling under kommande år.

3.9.1 Vård- och omsorgsförvaltningen

Vård- och omsorgsförvaltningen

Demografin i samhället gör att behovet av särskilda boende platser i Älvdalen kommer sannolikt att öka och det innebär att befintliga trygghetslägenheter på Tallbacken kommer att behöva fortsätta omvandlas till särskilt boende under de närmaste åren. Förvaltningen har börjat diskussioner med kommunens fastighetsbolag om att bygga nya trygghets lägenheter inom några år. Detta behövs då den samlade bilden är att trygghetsplatser och seniorboende minskar trycket på särskilt boende platser. Det innebär också en möjlighet för kommunen att samla hemtjänstbehovet centralt och på så sätt minska kostnaderna.

Lokalerna och kompetensförsörjning i norra delen av kommunen kommer att vara stor utmaning inom den närmaste framtiden. Vi kommer att behöva hitta ett sätt att använda personalresurserna på ett smartare sätt och se till att vi hittar en ekonomiskt hållbar lokalförsörjning. Kompetensförsörjningsutmaningen är redan högaktuell i norra kommundelen och för att klara av bemanningen måste vi hitta en lösning snarast för att använda våra personella resurser på bästa möjliga sätt för att kunna bibehålla patientsäkerheten för våra brukare.

Nära vård; " Nära vård" är en primärvårdsreform som innebär att allt mer hälso- sjukvårds och rehabiliteringsinsatser kommer att föras över till primärvården i regionen och kommunerna som kommer att leda till ökade kompetenskrav. Samverkan med regionen måste komma fram till effektiv samordning av våra gemensamma resurser för klara av omställningen. Vi kommer att behöva fortsätta planera och genomföra utbildningar för vårdbiträden och undersköterskor. Kommun får statsbidrag för

kompetenshöjande insatser och äldreomsorgslyftet kommer att fortsätta även under 2024. Vi kommer att behöva samverka och titta på gemensamma lösningar med Regionen för att få nära vård implementerad i samhället.

Under år 2024 kommer kommunen och förvaltningen fortsätta att jobba med "Heltidsresan" på alla våra enheter. Ett arbete som påverkar hela bemanningsprocessen där målet är att på ett så optimalt sätt som möjligt förlägga arbetstiden så att medarbetarna håller ett helt yrkesliv och samtidigt använda kompetensen på rätt och minska andelen timanställda vikarier. Detta arbete ska också leda till att kommunen blir en mer attraktivare arbetsgivare för att kunna behålla och rekrytera medarbetare som påverkar befolkningsutvecklingen positivt.

Vi behöver fortsätta jobba med de olika välfärdsteknik och olika digitala lösningar för att öka tillgänglighet hos våra invånare samt underlätta den blivande kompetensförsörjningsbehovet långsiktigt.

Antalet ansökningar av olika insatser inom LSS har ökat under senare åren. Det är framför allt många barn och unga som söker. Tidöavtalet anger minskat mottagande av nyanlända men det förväntas inte påverka kommunen förrän tidigast 2024. Mora, Orsa och Älvdalen håller på tittat på samverkan men personer som jobbar med invandrare för att anpassa verksamheten när det blir mindre behov. Våld i nära relation och drogproblematik har en utveckling som är negativ. Ärenden med våldsinslag och droger är mycket tids- och resurskrävande. Våra placeringskostnader på IFO har legat på hög nivå under de 2 senaste åren. Vi kommer att behöva fortsätta att försöka jobba med hemplanslösningar för att kunna bryta den kostsamma trenden.

Det kommer att komma nya lagar och reformer som kommer att ha en stor påverkan på vår förvaltning. Nya socialtjänstlagen kommer att komma på sommaren 2025. Det kommer att medföra krav på mer tidiga förebyggande insatser samt en del kompetenskrav på personal. Samsjuklighetsutredning kommer att ändra vårt sätt att arbeta. Inom LSS-området kommer det att komma ett statligt huvudmannaskap inom personlig assistans. Förslaget är att det statliga huvudmannaskapet träder i kraft 1 januari 2026.

3.9.2 Barn- och utbildningsförvaltningen

I ett nationellt perspektiv så lyfter SKR bland annat fram livslångt lärande, samhällsutvecklingen, ökad polarisering och utsatthet samt tillitens betydelse som några områden som kommer få stor betydelse för både kommuner och regioner framöver. I hela landet arbetar man med att skolenheter och förskolenheter skall vara likvärdiga och jämlika detta är en utmaning ur flera perspektiv bland annat för att man behöver definiera likvärdigt och jämlikt.

Riksdagen har beslutat om nya bestämmelser i skollagen som innebär att det ska finnas ett nationellt professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare from 1 januari 2025. Syftet är att utveckla undervisningens kvalitet, stärka professionerna, öka yrkenas attraktionskraft och på detta sätt öka likvärdigheten i utbildningen för eleverna. Huvudmannens befintliga skyldighet att se till att personalen ges möjligheter till kompetensutveckling preciseras också till viss del vilket innebär att budgeten och möjligheterna för kompetensutvecklingen behöver öka kommande år.

Osäkerheten i de stadsbidrag gör att vi behöver se till att de delar som är mer långsiktigt finansieras via kommunala budgeten för att få en mer hållbar organisation och verksamhet.

Lokalt kommer det att vara en stor utmaning i vikande barnantal som påverkar verksamheten både gällande kompetens och lokalernas utformning men också avstånden i kommunen. Kommunen kommer att behöva utreda och besluta om hur dimensioneringen skall se ut under 2024 eftersom det redan idag är få

elever i de lägre åldrarna inom skolan. Förskolan kan genomföra anpassningar till en viss gräns men det behövs tydliga politiska beslut även här gällande dimensionering, ny förskola eller inte. Många kommuner har redan påbörjat detta eftersom det är en nationell utmaning vilket i sig inte talar för att det kommer att ge någon stor inflyttning inom de närmaste åren. Att ha en grundskola och förskola som flexibelt kan anpassas utifrån barn/elevantalet är en viktig nyckel i detta arbete. Det innebär bland annat att våga minska lokalytor, öka samarbetet inom och mellan förvaltningar samt anpassa verksamheten utifrån de förutsättningar som är de kommande 10 åren.

Kompetensförsörjningen är en utmaning både gällande att behålla de medarbetare vi har och i nyrekrytering av behöriga lärare och förskollärare, framförallt i norra delen av kommunen.

3.9.3 Samhällsutvecklingsförvaltningen

Vi har en uppbyggd tillsynsskuld som måste hanteras samtidigt som vi behöver avsluta konsultuppdragen av ekonomiska skäl. Den nya vattentjänstplanen ska antas under 2024 och kommer att vara en vägledning framåt vad gäller utveckling inom VA och tillsyn. Kommunen behöver se över sitt markinnehav vad gäller industri- och bostadsmark.

Det finns ett behov att uppdatera och förnya detaljplanelagda områden i centralorten, Älvdalen, då vi har detaljplaner som i vissa fall är över 50 år gamla. I norra delen av kommunen ligger fokus på centrumutveckling och fördjupad översiktsplan för Idreområdet.

Masterplan för området Fritidsanläggningen Älvdalen ska processas vidare. Här finns investeringsplaner för kommunen när det gäller inköp av pistmaskin med tillhörande åtgärder för garage. Verksamma föreningar i området planerar för projekt som kräver både långsiktiga avtal samt extern finansiering.

Kommunens brottsförebyggande arbete kräver en utökad organisering och ett tvärsektorielt arbete som behöver implementeras.

Delaktighetsfrågor: Med hjälp av universell utformning ska samhället erbjuda jämlika villkor för alla människor. Tillgänglighetsaspekter kommer att kartläggas under året 2024 för att tydliggöra vilka behov och eventuella investeringar som behöver planeras för i kommande investeringsplaner.

Vi behöver se hur vi kan fördela utbudet i kommunen och på vilket sätt vi kan samverka mellan kommun, föreningsliv, studieorganisationer, religiösa samfund med flera. Viktiga frågor för förvaltningen att arbeta med blir att se hur vi kan stötta och hjälpa dessa aktörer att samverka med varandra.

Fortsätta och utveckla bibliotekssamverkan i Dalarna utifrån gemensamma mål.

I och med den nya skolbibliotekarien som börjar under våren är förhoppningen att förutom bemanning av skolbiblioteken i Älvdalen och Rot åter igen kunna erbjuda klasser bokprat, informationssökning, källkritik och biblioteksvisningar.

Arbetet med att hjälpa förskolorna att bygga upp förskolebibliotek ute på förskolorna fortsätter, med hjälp av bidrag från Statens Kulturråd och i samråd med bokombuden på förskolorna.

Under året ska biblioteksplanen revideras.

Fortsatta kulturarrangemang och scenkonstföreställningar för förskola och grundskola. Avesta Art går på turné med Verket on Wheels, Älvdalen blir en av försöksorterna.

Kommunalt nätverk för Kultur för äldre påbörjat dec 2023. 2024 deltar Regionen. Nätverket är tänkt att vidgas med föreningar i hela kommunen.

En större revidering av bidragsförfarandet till studieförbunden ska genomföras på statlig, regional och kommunal nivå.

Den samiska kulturen ska visas upp och information om samisk kultur ska ges i skolor och för allmänhet, för den samiska kulturens egenvärde men också för att motverka tilltagande rasism.

I Älvdalens simhall kommer startpallarna i stora bassängen bytas ut. Fler babysimsinstruktörer kommer att utbildas.

Företagsmässan kommer att genomföras 2024.

3.9.4 Kommundirektörsförvaltningen

Under 2024 fortsätter arbetet med att forma den nya förvaltningen samt att få kommundirektör samt förvaltningschefer på plats.

Hypergene kommer att innebära stora förändringar i arbetssätt såväl inom förvaltningen som för framförallt kommunens chefer, detta kommer att kräva mycket utbildning, mm.

För att fortsatt kunna erbjuda en god kvalitet på kommunens måltider har Kostenheten erhållit en budgetökning med 1 mkr till 2024 med anledning av ökade livsmedelspriser.

2024 är det EU-val och Administrativaenheten jobbar aktivt för att skapa förutsättningar för detta i Älvdalens kommun.

Samordningen för säkerhets- och beredskapsfrågor finns inom förvaltningen och med tanke på det förändrade säkerhetsläget kommer kommunens arbete med dessa frågor få en ökad betydelse under kommande år.

3.9.5 Kommunala bolag, med flera

Älvdalen Vatten och Avfall AB

Från 2027 ska insamling av förpackningar, mat- och restavfall ske fastighetsnära i så kallad fastighetsnära insamling (FNI). Utredningar som påbörjades 2023, pågår för att ta fram underlag att välja hur insamlingen ska genomföras.

Ny avfallsförordning ändrade ansvar för förpackningsinsamling från producenterna till kommunerna att gälla från och med 1 januari 2024. I början av 2023 startade arbetet med förberedelser för att kunna överta insamlingsansvaret för förpackningar genom att överta återvinningstationer (ÅVS) från 1 januari 2024. Det har inneburit att avtal om nyttjande av mark för ÅVS:er har tecknats och entreprenörer för insamling, omlastning och städning av ÅVS har upphandlats.

Bolaget står för stora investeringsbehov under kommande år och bedömningen är att låneskulden ökar från dagens 329 mkr till bortåt 750 mkr innan 2030-talet.

Norra Dalarnas Lokaler AB och Norra Dalarnas Fastighets AB

Fastighetsbolaget har under senare år byggt flertalet lägenheter för att möjliggöra inflyttning till kommunen. Under 2024 kommer bolaget att förvärva Furuvägens särskilda boende.

Båda bolagen har fortsatt en viss underhållsskuld, men den hanteras löpande utifrån den beslutade underhållsplanen.

Ekonomiskt står bolagen inför utmaningarna vartefter räntekostnaderna ökar när lånen förfaller och skall läggas om. Även andra kostnader såsom el, värme, mm. har idag en annan kostnadsnivå än för några år sedan. För 2023-2024 har hyreshöjningar varit höga för de lokaler som kommunen hyr då dessa följer KPI, dessa höjningar har varit nödvändiga för en långsiktigt hållbar ekonomi i dessa bolag. Men inom allmännyttan har hyreshöjningarna varit lägre, vilket kräver hyreshöjningar över inflationsnivån under flera år framöver. Detta är viktigt inte minst för att klara av underhållet även inom allmännyttan.

Gymnasiesamverkan

Den nya ämnesbetygsreformen 2025 ska förberedas under 2024.

Fortsatt arbete med den sammanhållna Ungdomshälsan som invigdes i slutet av 2023 och som gymnasieförvaltningen ska bli mer delaktiga i framöver.

Högskolebehörighet införs för de elever som startar sin utbildning HT- 23 på alla yrkesprogram. Detta kommer i skarpt läge hösten 2024 då de första eleverna som börjar årskurs 2 och påbörjar sina kurser Sv2 och Eng 6.

Ny reform gällande planering och dimensionering av gymnasieutbildning samt yrkeskurser på vuxenutbildningen börjar gälla för utbildningar från 1 januari 2025. Reformen syftar till att bättre anpassa dimensioneringen av utbildningarna utifrån arbetsmarknadens behov och utifrån ungdomars önskemål.

Brandkåren Norra Dalarna

Förbundet har fortsatt en utmaning med kompetensförsörjning på kort och lång sikt. Det drabbar främst förbundets norra delar, Särna och Idre.

Utmaningen är inte unik för Brandkåren Norra Dalarna (BRAND), liknande problematik finns inom yrket i hela riket. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) stödjer landets räddningstjänster i frågan och har initierat flera forskningsprojekt.

Brandkåren har en viktig roll i den totalförsvarsatsning som sker nationellt. I närtid kommer antalet övningar och utbildningar att öka och civilplikten återinföras. På nationell nivå pågår arbetet att dimensionera och skapa styrning av det civila försvaret. På längre sikt kommer detta påverka landets räddningstjänster avsevärt och vid ett inträde i NATO kommer ytterligare krav på det civila försvaret och därmed också på BRAND.

4 Finansiella rapporter

4.1 Resultaträkning

Resultaträkning (tkr)	Not	Kommunkoncernen 2023	Kommunkoncernen 2022	Kommunen 2023	Kommunen 2022
Verksamhetens intäkter	2	234 349	226 174	116 280	128 599
Verksamhetens kostnader	3, 4, 5	-720 419	-674 596	-652 952	-621 605
Avskrivningar	6	-52 195	-50 748	-17 954	-18 579
Verksamhetens nettokostnader		-538 265	-499 170	-554 626	-511 585
Skatteintäkter	7	352 526	336 790	352 526	336 790
Generella statsbidrag och utjämning	8	220 650	209 669	220 650	209 669
Verksamhetens resultat		34 910	47 289	18 549	34 874
Finansiella intäkter	9	2 397	1 417	4 187	3 413
Finansiella kostnader	10	-14 313	-7 591	-2 871	-1 276
Resultat efter finansiella poster		22 994	41 116	19 865	37 011
Extraordinära poster		0	0	0	0
Årets resultat		22 994	41 116	19 865	37 011

4.2 Balansräkning

Balansräkning (tkr)	Not	Kommunkoncernen 2023	Kommunkoncernen 2022	Kommunen 2023	Kommunen 2022
TILLGÅNGAR					
Anläggningstillgångar					
Immateriella anläggningstillgångar	11	320	355	0	0
Materiella anläggningstillgångar					
Mark, byggnader o tekn anlägg	12	927 599	892 644	99 022	84 528
Maskiner och inventarier	13	150 319	144 703	102 538	103 142
Pågående nyanläggningar	14	150 562	136 787	16 532	21 709
Finansiella anläggningstillgångar	15	13 200	12 869	109 932	109 433
Summa anläggningstillgångar		1 242 001	1 187 359	328 023	318 812
Omsättningstillgångar					
Förråd och exploateringsfastigheter	16	7 392	4 538	7 204	4 357
Fordringar	17	109 586	105 026	105 365	107 045
Kortfristiga placeringar	18	819	4 037	819	793
Kassa och bank	19	47 089	47 966	42 535	46 721
Summa omsättningstillgångar		164 887	161 567	155 923	158 915
SUMMA TILLGÅNGAR		1 406 887	1 348 926	483 946	477 728
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER					
Eget kapital					
Årets resultat		22 994	41 116	19 865	37 011
Resultatutjämningsreserv		31 500	31 500	31 500	31 500
Övrigt eget kapital		279 145	238 029	258 493	221 481
Summa eget kapital	20	333 639	310 645	309 858	289 993
Avsättningar					
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	21	18 855	23 729	17 517	22 666
Andra avsättningar	22	1 506	259		
Summa avsättningar		20 360	23 988	17 517	22 666
Skulder					
Långfristiga skulder	23	889 306	855 993	22 025	17 300
Kortfristiga skulder	24	163 581	158 300	134 546	147 770
Summa skulder		1 052 888	1 014 293	156 572	165 070
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER		1 406 887	1 348 926	483 946	477 728
PANTER OCH ANSVARFÖRBINDELSER					
Ansvarsförbindelser					
Pensionsförpliktelser som inte upptagits bland skulderna eller avsättningarna	25	151 295	149 101	151 288	149 093
Övriga ansvarsförbindelser	26			722 208	715 060
SUMMA PANTER OCH ANSVARFÖRBINDELSER				873 496	864 153
Enligt utnyttjade lån, se spec för borgensåtaganden;				722 208	715 060
Borgensbeslut om högsta belopp, se spec;				1 015 000	1 015 000

4.3 Kassaflödesanalys

KASSAFLÖDESANALYS (tkr)	Not	Kommun- koncernen 2023	Kommun- koncernen 2022	Kommunen 2023	Kommunen 2022
DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN					
Årets resultat		22 994	41 116	19 865	37 011
Justering för ej likviditetspåverkande poster	27	49 564	36 187	11 261	-2 134
Poster som redovisas i annan sektion	28	1 707	-1 270	-26	-1 267
Medel från verksamheten före förändring av rörelsekapital		74 265	76 033	31 101	33 610
Ökning(-)/Minskning(+) av periodiserade anslutningsavgifter		-2 252	-1 849	0	0
Ökning(-)/Minskning(+) av kortfristiga fordringar		-4 560	-23 445	1 680	-13 801
Ökning (-)/Minskning(+) av förråd och exploateringsfastigheter		-2 854	-2 255	-2 847	-2 255
Ökning(+)/Minskning(-) av kortfristiga skulder		5 282	19 851	-13 224	1 618
Kassaflöde från den löpande verksamheten		69 881	68 335	16 710	19 171
INVESTERINGS- VERKSAMHETEN					
Investering i materiella anläggningstillgångar		-115 821	-110 340	-26 537	-27 222
Försäljning av materiella anläggningstillgångar		1 500	1 988	0	1 268
Erhållna Investeringsbidrag		13 095	2 663	6 140	2 663
Förändring skuld anslutningsavgifter		15 416	34 847	0	0
Investering i finansiella anläggningstillgångar		-537	-1 110	-705	-705
Försäljning av finansiella anläggningstillgångar		207	0	207	0
Kassaflöde från investeringsverksamheten		-86 141	-71 952	-20 896	-23 995
FINANSIERINGS- VERKSAMHETEN					
Nyupptagna lån		69 495	58 284	0	0
Amortering av långfristiga skulder		-54 112	-62 700	0	0
Kassaflöde från finansieringsverksamheten		15 383	-4 416	0	0
Årets kassaflöde		-877	-8 032	-4 185	-4 824
Likvida medel vid årets början		47 966	55 998	46 721	51 545
Likvida medel vid årets slut		47 089	47 966	42 535	46 721

4.4 Noter

Not 1 Redovisningsprinciper

Regelverk

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning och rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning, vilket innebär att

- Intäkter redovisas i den omfattning det är sannolikt att de ekonomiska tillgångarna kommer att tillgodogöra kommunerna och intäkterna kan beräknas på ett tillförlitligt sätt.
- Fordringar har tagits upp till de belopp varmed de ska beräknas inflyta.
- Tillgångar och skulder har upptagits till anskaffningsvärde där inget annat anges.
- Periodisering av inkomster och utgifter har skett enligt god redovisningssed.
- Från och med 2020 upprättas förvaltningsberättelsen enligt RKR R15.

Sammanställd redovisning

I den kommunala koncernen ingår de helägda bolagen Norra Dalarnas fastighets och infrastruktur AB, Norra Dalarnas fastighets AB, Norra Dalarnas lokaler AB samt Älvdalens vatten och avfall AB. I enlighet med rekommendation R16, sammanställda räkenskaper, från Rådet för kommunal redovisning har kommunen valt att inte ta med Nodava AB i sin koncernredovisning utifrån att bolagets verksamhet är av obetydlig omfattning för kommunen.

Den sammanställda redovisningen har upprättats enligt förvärvsmetoden med proportionell konsolidering. Konsolideringen innebär att kommunens och företagens räkenskaper sammanförs efter eliminering av alla koncerninterna mellanhavanden och att endast de ägda

andelarna av räkenskaperna har tagits med.

Stiftelsen Idre fjäll ingår inte i de sammanställda räkenskaperna då kommunen inte direkt påverkas av stiftelsen ekonomi. En inkludering i de sammanställda räkenskaperna skulle sannolikt heller inte ge en rättvisande bild om kommunens ekonomiska ställning.

Jämförelsestörande poster

Jämförelsestörande poster särredovisas när dessa förekommer, i not till respektive post i resultaträkningen och/eller i kassaflödesrapporten. Individuell bedömning görs vad som är jämförelsestörande, men generellt rör det sig om poster som är sällan förekommande, verksamhetsfrämmande och överstiger 1 miljon kronor.

Intäkter

Den preliminära slutavräkningen för skatteintäkter baseras på SKR:s decemberprognos i enlighet med rekommendation RKR R2 intäkter. Investeringsbidrag och gatukostnadsersättningar som erhållits från och med 2016 tas upp som förutbetalda intäkter, redovisas bland långfristiga skulder och periodiseras över anläggningens nyttjandeperiod.

Investeringsbidrag och gatukostnadsersättningar som inkommit före 2016 redovisas bland anläggningstillgångar, från dess redovisas de som skulder.

Anslutningsintäkter som kommunen erhållit innan 2020 bokfördes under 2020 om från långfristiga skulder till eget kapital. Motsvarande intäkter bokförs från och med 2020 som intäkter vartefter de

faktureras. Rekommendationen är att även i de fall kunden valt avbetalning bokföra hela beloppet som intäkt när avtalet är tecknat, påverkan för kommunens ekonomiska ställning är oväsentlig med anledning av detta avsteg.

Kommunalskatten har periodiserats enligt rekommendation R2 från RKR. Det innebär att kommunen i bokslutet 2023 har bokfört den definitiva slutavräkningen för 2022 samt en preliminär slutavräkning för 2023. Avräkningen baseras på SKR:s decemberprognos.

Kostnader

Anläggningstillgångar

Med anläggningstillgång menas tillgång som är avsedd för stadigvarande bruk och som förväntas ge ekonomiska fördelar eller servicepotential. Med stadigvarande bruk menas en nyttjandeperiod mer än tre år. Anskaffningsvärdet för en anläggningstillgång utgörs av

inköpspris och kostnader för att få tillgången på plats och skick för att nyttjas för sitt skick. Sådana kostnader kan vara iordningsställande av plats, leverans, installation, konsulttjänster eller lagfart. Även kostnader för återställande ska ingå. Värdet på tillgången ska vara väsentligt och uppgå till minst 1/2 prisbasbelopp. För 2021 motsvarande 28 650 kronor.

Kostnader som inte ska ingå är indirekta kostnader eller kostnader för provkörning eller intrimning. Investeringsbidrag och anslutningsavgifter får inte räknas av anskaffningsvärdet utan tas upp som förutbetalda intäkter och periodiseras över anläggningarnas

nyttjandeperioder. Följande avskrivningstider används normalt i kommunen, 3, 10, 15, 20, 25, 33 och 50 år.

Avskrivningar av materiella anläggningstillgångar görs för den beräknade nyttjandeperioden med linjär avskrivning baserat på anskaffningsvärdet. För tillgångar i form av mark, konst och pågående arbeten gör inga avskrivningar. Från och med 2017 är komponentavskrivning infört.

Omsättningstillgångar

Exploateringsfastigheter redovisas som omsättningstillgång from 2020.

Pensioner

Förpliktelser för pensionsåtagande för anställda i kommunen är beräknade enligt RIPS17.

Pensionsåtagande för de företag som ingår i koncernen redovisas enligt BFN K3.

Leasingavtal

Samtliga leasingavtal för kommunen och kommunala bolagen klassificeras som operationella. Kontrakt med en leasingtid överstigande tre år finns, men även dessa har klassificerats som operationella.

Skulder

I de sammanställda räkenskaperna följer kommunen inte RKR:s rekommendation R7 gällande klassificering av lån. Lån som förfaller inom 12 månader från bokslutstillfället ska klassificeras som kortfristig om ingen överenskommelse har nåtts kring förlängning av lånet.

I samma rekommendation anges också att "en skuld anses vara långfristig om kommunen har för avsikt att refinansiera skulden långfristigt".

Älvdalens kommun klassificerar samtliga lån som långfristiga, oavsett om en överenskommelse gjorts om refinansiering. Bakgrunden är att det bättre anses beskriva lånets karaktär, detta då koncernens låneskuld inte kommer att amorteras i närtid.

Denna avvikelse påverkar inte resultaträkningen.

För bokslut 2023 har kommunkoncernen 103 mkr i lån som förfaller inom 12 månader och därmed borde klassificeras som kortfristiga skulder, men istället klassificeras som långfristiga skulder.

Löneskulder

Semesterlöneskuld avser intjänade men ej uttagna semesterdagar vid bokslutstillfället, en förändring av skulden bokförs som skuld och påverkar resultatmässigt inte verksamheterna. Skuld för okompenserad övertid samt skuld till timanställda har också bokats upp som skuld.

Förändrade redovisningsprinciper inom koncern

Under 2022-2023 har inga förändringar gjorts i redovisningsprinciperna.

Not 2 Verksamhetens intäkter	Kommunkoncernen 2023	Kommunkoncernen 2022	Kommunen 2023	Kommunen 2022
Försäljningsintäkter	1 508	1 423	1 508	1 423
Taxor och avgifter	107 125	103 605	32 541	38 755
Hyror och arrenden	53 148	47 384	23 495	21 620
Bidrag och kostnadsersättningar från staten	44 928	52 483	44 928	52 483
Övriga bidrag	5 147	4 075	3 843	2 749
Försäljning av verksamhet och konsulttjänster	9 076	9 469	9 166	9 705
Övriga verksamhetsintäkter	13 418	7 734	801	1 863
Summa	234 349	226 174	116 280	128 599
Not 3 Verksamhetens kostnader	Kommunkoncernen 2023	Kommunkoncernen 2022	Kommunen 2023	Kommunen 2022
Lämnade bidrag	11 018	10 457	11 018	10 457
Köp av huvudverksamhet	126 394	70 161	95 435	87 473
Personalkostnader exkl pensionskostnader	374 804	359 572	342 158	328 183
Pensionskostnader	39 326	41 359	37 041	39 392
Lokal- och markhyror	6 690	5 774	86 745	77 337
Övriga främmande tjänster och inhyrd personal	35 319	46 084	30 076	27 067
Förbrukningsinventarier o - material	25 466	23 077	22 200	23 077

Övriga verksamhetskostnader	100 566	119 036	28 279	28 618
Bolagsskatt	836	-924		
Summa	720 419	674 596	652 952	621 605
Not 4 Kostnader för räkenskapsrevision	Kommunkoncernen 2023	Kommunkoncernen 2022	Kommunen 2023	Kommunen 2022
Kostnader för räkenskapsrevision				
Sakkunnigt biträde			250	175
Förtoroendevalda revisorer				
Total kostnad för räkenskapsrevision			250	175
Kostnad för övrig revision				
Sakkunnigt biträde			470	435
Förtroendevalda revisorer			363	244
Total kostnad för övrig revision			833	679
Total kostnad för revision			1 083	854
Not 5 Leasingavgifter	Kommunkoncernen 2023	Kommunkoncernen 2022	Kommunen 2023	Kommunen 2022
Framtida minimileasingavgifter förfaller enligt följande:				
Inom 1 år	8 152	7 287	2 522	1 293
Senare än 1 år men inom 5 år	13 553	10 881	2 709	2 410
Senare än 5 år	0	12 189	0	0
Summa	21 706	30 356	5 231	3 703
Not 6 Avskrivningar och nedskrivningar	Kommunkoncernen 2023	Kommunkoncernen 2022	Kommunen 2023	Kommunen 2022
Avskrivning immateriella tillgångar	35	35		
Avskrivning byggnader och anläggningar	34 336	32 388	5 410	5 107
Avskrivning maskiner och inventarier	17 824	18 325	12 545	13 472
Nedskrivning byggnader och anläggningar				

Summa	52 195	50 748	17 954	18 579
Not 7 Skatteintäkter	Kommunkoncernen 2023	Kommunkoncernen 2022	Kommunen 2023	Kommunen 2022
Preliminär kommunalskatt	345 177	326 315	345 177	326 315
Preliminär slutavräkning innevarande år	5 518	8 231	5 518	8 231
Slutavräkningsdifferens föregående år	1 831	2 244	1 831	2 244
Summa	352 526	336 790	352 526	336 790
Not 8 Generella statsbidrag och utjämning	Kommunkoncernen 2023	Kommunkoncernen 2022	Kommunen 2023	Kommunen 2022
Inkomstutjämning	115 067	108 942	115 067	108 942
Strukturbidrag	15 153	15 190	15 153	15 190
Regleringsbidrag/avgift	16 379	19 402	16 379	19 402
Kostnadsutjämning	42 570	39 032	42 570	39 032
Utjämning LSS	-11 158	-9 992	-11 158	-9 992
Kommunal fastighetsavgift	31 880	30 323	31 880	30 323
Generella bidrag från staten	10 759	6 772	10 759	6 772
Summa	220 650	209 669	220 650	209 669
Not 9 Finansiella intäkter	Kommunkoncernen 2023	Kommunkoncernen 2022	Kommunen 2023	Kommunen 2022
Ränteintäkter	2 213	798	2 064	645
Kommunal borgensavgift			2 122	2 165
Övriga finansiella intäkter	185	619	1	603
Summa	2 397	1 417	4 187	3 413
Not 10 Finansiella kostnader	Kommunkoncernen 2023	Kommunkoncernen 2022	Kommunen 2023	Kommunen 2022
Räntekostnader på lån	12 219	6 450	0	0
Finansiell kostnad, förändring av pensionsavsättningar	2 065	859	1 949	821
Övriga finansiella kostnader	30	282	922	455
Summa	14 313	7 591	2 871	1 276

Not 11 Immateriella anläggningstillgångar	Kommunkoncernen 2023	Kommunkoncernen 2022	Kommunen 2023	Kommunen 2022
Ingående anskaffningsvärde	1 141	1 141		
Inköp	0	0		
Utgående anskaffningsvärde	1 141	1 141		
Ingående ack. avskrivningar	-786	-751		
Årets avskrivningar	-35	-35		
Utgående ack. avskrivningar	-821	-786		
Utgående bokfört värde	320	355		
Not 12 Mark, byggnader och tekniska anläggningar	Kommunkoncernen 2023	Kommunkoncernen 2022	Kommunen 2023	Kommunen 2022
Ingående anskaffningsvärde	1 262 879	1 192 412	278 440	278 599
Inköp	11 473	14 607	1 029	768
Försäljningar	-37		0	0
Utrangeringar		-9 644	0	-739
Omklassificerat	130	-188	130	-188
Erhållna bidrag	-6 955		0	
Överföringar från pågående arbete	64 669	65 692	18 745	
Utgående anskaffningsvärde	1 332 159	1 262 879	298 344	278 440
Ingående ack. avskrivningar	-368 448	-339 549	-193 912	-188 787
Försäljningar	10		0	0
Utrangeringar		3 498	0	0
Årets avskrivningar	-34 336	-32 396	-5 410	-5 124
Utgående ack. Avskrivningar	-402 774	-368 448	-199 322	-193 912
Ingående ack. nedskrivningar	-1 787	-1 787	0	0
Försäljningar	0	0	0	0
Utrangeringar	0	0	0	0
Årets nedskrivningar/återföringar	0	0	0	0

Utgående ack. nedskrivningar	-1 787	-1 787	0	0
Utgående redovisat värde	927 599	892 644	99 022	84 528
Genomsnittlig avskrivningstid (år)			25,03	23,08
Not 13 Maskiner och inventarier	Kommunkoncernen 2023	Kommunkoncernen 2022	Kommunen 2023	Kommunen 2022
Ingående anskaffningsvärde	316 203	306 103	239 301	226 174
Korr IB		-36		
Inköp	8 446	13 672	6 405	10 713
Försäljningar	-537		0	0
Utrangeringar	0	-7 713	0	0
Omklassificerat	1 388		0	0
Överföringar från pågående arbete	13 607	4 176	5 536	2 414
Utgående anskaffningsvärde	339 107	316 203	251 242	239 301
Ingående ack. avskrivningar	-171 500	-158 825	-136 159	-122 705
Korr IB		23		
Försäljningar	537		0	0
Utrangeringar		5 599	0	0
Årets avskrivningar	-17 825	-18 297	-12 545	-13 455
Utgående ack. avskrivningar	-188 788	-171 500	-148 704	-136 159
Utgående redovisat värde	150 319	144 703	102 538	103 142
Genomsnittlig avskrivningstid (år)			10,04	13,76
Not 14 Pågående arbeten	Kommunkoncernen 2023	Kommunkoncernen 2022	Kommunen 2023	Kommunen 2022
Ingående anskaffningsvärde	136 787	124 594	21 709	8 383
Årets nedlagda kostnader	95 905	82 063	19 104	15 740

Överföringar till Immateriella anläggningstillgångar	0	0	0	0
Överföringar till Mark, byggnader och tekniska anläggningar	-64 670	-65 692	-18 745	0
Överföringar till Maskiner och inventarier	-14 995	-4 176	-5 536	-2 414
Omklassificeringar	-2 464	0		
Utgående anskaffningsvärde	150 562	136 787	16 532	21 709
Not 15 Finansiella anläggningstillgångar	Kommunkoncernen 2023	Kommunkoncernen 2022	Kommunen 2023	Kommunen 2022
Aktier	5 913	6 007	98 060	98 154
Andelar	3 109	2 403	2 608	1 903
Särskilt insatskapital	1 199	1 199	1 199	1 199
Utlämnade lån	98	213	8 055	8 168
Grundfondskapital	10	10	10	10
Uppskjuten skattefordran	2 870	3 037	0	0
Summa	13 200	12 869	109 932	109 433
Not 16 Förråd, lager och exploateringsfastigheter	Kommunkoncernen 2023	Kommunkoncernen 2022	Kommunen 2023	Kommunen 2022
Tomter för försäljning	7 097	4 251	7 097	4 251
Förråd och lager	295	287	107	105
Summa	7 392	4 538	7 204	4 357
Not 17 Fordringar	Kommunkoncernen 2023	Kommunkoncernen 2022	Kommunen 2023	Kommunen 2022
Kundfordringar	17 120	20 436	5 025	6 468
Statsbidragsfordringar och kostnadsersättningar	13 229	6 659	13 229	6 659
Fordran kommunal fastighetsavgift	41 624	39 772	41 624	39 772
Kommunalskattefordringar	15 577	18 515	15 577	18 515
Övriga kortfristiga fordringar	8747	8473	4 246	5 729
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	13 289	11 171	25 663	29 902

Summa	109 586	105 026	105 365	107 045
Not 18 Kortfristiga placeringar	Kommunkoncernen 2023	Kommunkoncernen 2022	Kommunen 2023	Kommunen 2022
Kortfristiga placeringar	819	4 037	819	793
Summa	819	4 037	819	793
Not 19 Kassa och bank	Kommunkoncernen 2023	Kommunkoncernen 2022	Kommunen 2023	Kommunen 2022
Kontantkassa	11	23	11	23
Bank	47 079	47 943	42 525	46 698
Summa	47 089	47 966	42 535	46 721
Not 20 Eget kapital	Kommunkoncernen 2023	Kommunkoncernen 2022	Kommunen 2023	Kommunen 2022
Årets resultat	22 994	41 116	19 865	37 011
Resultatutjämningsreserv	31 500	31 500	31 500	31 500
Årets förändring av resultatutjämningsreserv	0	0	0	0
Övrigt eget kapital	279 145	238 029	258 493	221 481
Summa eget kapital	333 639	310 645	309 858	289 993
Avsättningar inom eget kapital enligt beslut av kommunfullmäktige				
KF 2020-05-11 Resultatutjämningsreserv 2019-12-31	7 395	7 395	7 395	7 395
KF 2021-05-03 Resultatutjämningsreserv 2020-12-31	7 732	7 732	7 732	7 732
KF 2022-05-02 Resultatutjämningsreserv 2021-12-31	16 373	16 373	16 373	16 373
Utgående saldo Resultatutjämningsreserv	31 500	31 500	31 500	31 500
Not 21 Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	Kommunkoncernen 2023	Kommunkoncernen 2022	Kommunen 2023	Kommunen 2022
Förändringar under året;				

Ingående avsättning till pensioner inkl löneskatt	23 729	43 968	22 666	43 025
Nyintjänad pension,	-2 300	102	-2 455	14
Årets utbetalningar	-891	-967	-891	-966
Ränte- och basbeloppsuppräknig	1 598	422	1 527	404
Ändring av försäkringstekniska grunder	0	0		0
Övrig post	-2 328	2 221	-2 325	2 230
Minskning av avsättning genom tecknande av försäkring	0	-18 066		-18 066
Förändring av löneskatt	-953	-3 951	-1 005	-3 975
Utgående avsättning	18 855	23 729	17 517	22 666
Not 22 Andra avsättningar	Kommunkoncernen 2023	Kommunkoncernen 2022	Kommunen 2023	Kommunen 2022
Uppskjuten skatt	6	259	0	0
Övrig avsättning	1 500	0	0	0
Summa	1 506	259	0	0
Not 23 Långfristiga skulder	Kommunkoncernen 2023	Kommunkoncernen 2022	Kommunen 2023	Kommunen 2022
Långfristig upplåning i banker och kreditinstitut	722 960	715 831	0	0
Förutbetalda intäkter anslutningsavgifter	131 139	117 976	0	0
Förutbetalda intäkter offentliga investeringsbidrag	22 025	17 300	22 025	17 300
Övriga långfristiga skulder	13 182	4 887	0	0
Summa	889 306	855 993	22 025	17 300
Not 24 Kortfristiga skulder	Kommunkoncernen 2023	Kommunkoncernen 2022	Kommunen 2023	Kommunen 2022
Leverantörsskulder	28 304	32 968	24 159	31 220
Personalens skatter, avgifter och löneavdrag	12 063	5 496	11 842	11 459
Upplupna löner, semesterlöneskuld inkl sociala avgifter	31 109	35 842	28 216	26 847

Upplupna pensionskostnader inkl löneskatt	34 417	26 459	33 695	25 663
Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	40 963	37 477	22 611	22 142
Kommunalskatteskulder	0	0	0	0
Övriga kortfristiga skulder	16 725	20 059	14 023	30 439
Summa	163 581	158 300	134 546	147 770
Not 25 Pensionsförpliktelser som inte tagits upp bland skulderna eller avsättningarna	Kommunkoncernen 2023	Kommunkoncernen 2022	Kommunen 2023	Kommunen 2022
Förändringar under året;				
Ingående ansvarsförbindelse	149 101	153 602	149 093	153 592
Ränte- och basbeloppsuppräknig	9 406	3 575	9 406	3 575
Ändring av försäkringstekniska grunder	0	0		0
Nyintjänad pension	169	-231	171	-232
Årets utbetalningar	-8 040	-7 695	-8 040	-7 695
Övrig post	231	730	231	731
Byte av tryggande	0	0		0
Förändring av löneskatten	428	-878	429	-878
Utgående avsättning för pensioner	151 295	149 101	151 288	149 093
Övriga upplysningar avseende pensioner				
Pensionskuldens aktualiseringsgrad (%)			99	99
Antal förtroendevalda med rätt till visstidspension enligt PBF			0	0
Antal förtroendevalda med rätt till omställningsstöd enligt OPF-KL			0	0
Antal anställda med rätt till visstidspension			0	0

Aktualiseringsgrad är den andel av personakterna för anställd personal som är uppdaterad med avseende på tidigare pensionsgrundande anställningar.				
Not 26 Övriga ansvarsförbindelse	Kommunkoncernen 2023	Kommunkoncernen 2022	Kommunen 2023	Kommunen 2022
Borgensåtaganden				
Norra Dalarnas Fastighets AB			120 500	125 800
Norra Dalarnas Lokaler AB			271 000	285 000
Älvdalen Vatten och Avfall AB			329 000	297 000
Brandkåren Norra Dalarna			1 708	7 260
Övriga			0	0
Summa borgensåtaganden			722 208	715 060
Borgensåtaganden				
Norra Dalarnas Fastighets AB			143 000	143 000
Norra Dalarnas Lokaler AB			332 000	332 000
Älvdalen Vatten och Avfall AB			500 000	500 000
Brandkåren Norra Dalarna			40 000	40 000
Övriga			0	0
Summa borgensåtaganden			1 015 000	1 015 000

Borgensåtagande mot Kommuninvest

Älvdalens kommun har ingått en solidarisk borgen såsom för egen skuld för Kommuninvest i Sverige AB:s samtliga nuvarande och framtida förpliktelser. Samtliga 295 kommuner och regioner som per 2023-12-31 var medlemmar i Kommuninvest ekonomisk förening har ingått likalydande borgensförbindelser.

Mellan samtliga medlemmar i Kommuninvest ekonomisk förening för har ingåtts ett regressavtal som reglerar fördelningen av ansvaret mellan medlemskommunerna vid ett ianspråktagande av ovan nämnda borgensförbindelse. Enligt regressavtalet ska ansvaret fördelas dels i förhållande till storleken på de medel som respektive medlemskommun lånat av Kommuninvest i Sverige AB, dels i förhållande till storleken på medlemskommunernas respektive insatskapital i Kommuninvest ekonomisk förening.

Vid en uppskattning av den finansiella effekten av Älvdalens kommuns ansvar enligt ovan nämnd borgensförbindelse, kan noteras att per 2023-12-31 uppgick Kommuninvest i Sverige AB:s totala skulder till 552 miljarder kronor och totala tillgångar till 562 miljarder kronor. Kommunens andel av de totala

skulderna uppgick till 725 miljoner kronor och andelen av de totala tillgångarna uppgick till 740 miljoner kronor. Älvdalen kommun har ett insatskapital i Kommuninvest ekonomisk förening uppgående till 8,5 miljoner kronor per 2023-12-31

Not 27 Justering för ej likviditetspåverkande poster	Kommunkoncernen 2023	Kommunkoncernen 2022	Kommunen 2023	Kommunen 2022
Avskrivningar	52 195	50 748	17 954	18 579
Nedskrivningar	0	0	0	0
Utrangeringar	0	7 599	0	739
Gjorda avsättningar	1 775	120	0	0
Återförda avsättningar	-5 149	-21 700	-5 149	-20 360
Upplösning av investeringsbidrag	-1 414	-1 280	-1 414	-1 280
Övriga ej likviditetspåverkande poster	2 157	701	-130	188
Summa	49 564	36 187	11 261	-2 134
Not 28 Poster som redovisas i annan sektion	Kommunkoncernen 2023	Kommunkoncernen 2022	Kommunen 2023	Kommunen 2022
Realisationsresultat vid försäljning av anläggningstillgångar	-1 473	-1 327	0	-1 268
Övrigt	3180	57	-26	1
Summa	1 707	-1 270	-26	-1 267

4.5 Drift- och investeringsredovisning

I avsnittet nedan redogörs för drift och investeringar inom koncernen och primärkommunen.

Avseende driften redogörs den per förvaltning samt utifrån både intäkter och kostnader.

Investeringsredovisningen anges en totalt för koncernen samt per juridisk organisation, för primärkommunen anges även respektive investering.

4.5.1 Drift- och investeringsredovisningens uppbyggnad

Allmänt

Den ekonomiska styrningen sker framför allt utifrån den budget som kommunfullmäktige anvisar till kommunstyrelsen, gymnasienämnden och kommunförbundet Brandkåren norra Dalarna.

Beslut om budget (kommunplan) sker i kommunfullmäktige november året före budgetår. Då beslutar kommunfullmäktige också om nivån på investeringarna, medan kommunstyrelsen beslutar om vilka investeringar som ska prioriteras inom den ramen.

Driftbudget

Inom ramen för kommunstyrelsen fördelas sedan budgeten ut till respektive förvaltning som i sin tur fritt fördelar budgeten mellan olika enheter.

Till kommunstyrelsen och förvaltningarna anges en nettobudget, det vill säga inga specifika intäkts- eller kostnadsnivåer. Respektive enhet lägger sedan en bruttobudget utifrån sin bedömning om kostnader och intäkter, som dock ska stämma överens med den nettobudget som förvaltningen erhållit.

Vissa omdisponeringar kan ske mellan förvaltningar vid förändrade behov under budgetåret.

Enheterna erhåller full kompensation för löneökningar till månadsavlönade utifrån faktiskt utfall i lönerevisionen. Någon löpande kompensation för ökade timlöner, OB eller löneglidning sker inte från centralt håll, utan respektive förvaltning ansvarar för att budgetera för dessa kostnadsförändringar.

Enheterna erhåller budget utifrån faktiska hyreskostnader.

Interna redovisningsprinciper

Varje enhet belastas med *kapitalkostnader* i form av avskrivningar och *internränta* (1,25 procent under 2023) utifrån respektive anläggnings bokfört värde. Kapitalkostnader är inte en del av verksamhetens intäkter, därför sker en justering för detta jämfört med resultaträkningen.

Utifrån den faktiska kostnaden erhåller enheten budget, det vill säga något över- eller underskott uppstår inte för kapitalkostnader, detsamma gäller nedskrivningar.

Vård- och omsorgsförvaltningen interndeberas för kost inom sina verksamheter, motsvarande gäller inte Barn- och utbildningsförvaltningen där har Kostenheten i stället en budget för att ansvara för kost inom för- och grundskolan. Debitering sker utifrån portionspris till självkostnadsprincip.

Personalomkostnadspålägg debiteras samtliga enheter och uppgår till 40,80 procent av lönekostnaden, denna schablon avser centrala kostnader för arbetsgivaravgifter, löneskatt samt pensionskostnader. Eftersom de faktiska sociala avgifterna samt pensionskostnaderna kan skilja sig något från schablonpåslaget så justeras det för detta jämfört med verksamhetens kostnader där de riktiga kostnaderna redovisas.

I verksamhetens kostnader ingår även utbetalning för tidigare pensionsskulder (ansvarsförbindelse) detta är en del av verksamhetens kostnader i resultaträkningen, men påverkar inte kommunens förvaltningar (verksamheter), utan kostnaden bokförs mot Finansförvaltningen.

IT kostnader faktureras av Mora kommun och belastar den verksamhet som nyttjar tjänsterna. Några andra overheadkostnader för ekonomi, personal, lön, med mera belastas inte verksamheterna

Investeringsbudget

Investeringsbudgeten beslutas av kommunstyrelsen på projektnivå. Bredbandsprojektet görs i etapper och något beslut per område sker inte.

Varken positiva eller negativa budgetavvikelser förs över till nästa år. Men beslutade investeringar genomförs efterföljande år om de inte hinner utföras i tid, då gäller den ursprungliga budgeten för genomförande.

Investeringsbudgeten beslutas som en nettobudget, även årets utfall avser ett nettoutfall.

Investeringsbidrag redovisas som en skuld och intäktsförs i takt med avskrivningskostnaden.

Bolagen

Den löpande verksamheten i kommunens bolag finansieras med deras egna försäljningsintäkter och när så är nödvändigt i extremfall med koncernbidrag. Bolagens verksamhet får endast i undantagsfall finansieras med skatter.

Bolagens investeringar och deras finansiering regleras genom att respektive styrelse för varje bolag årligen beslutar om en investeringsram. Kommunfullmäktige beslutar inte om investerings- eller låneramar för bolagen. Men däremot tar kommunfullmäktige beslut om borgensramen då kommunen går i borgen för de kommunala bolagens lån

4.5.2 Investeringsredovisning

Under 2023 har koncernen totalt investerat 109,7 mkr jämfört med budget på 138 mkr, detta jämfört med 2022 när motsvarande siffror var 123 mkr respektive 145 mkr.

Juridisk person (mkr)	Budget 2023	Utfall 2023	Avvikelse 2023
Älvdalen Vatten och Avfall AB	106,8	79,4	27,4
Norra Dalarnas Lokaler AB	2,0	1,7	0,3
Norra Dalarnas Fastighets AB	5,1	5,1	0,0
Kommunen	24,1	23,5	0,8
TOTALT	138,0	109,7	28,3

Älvdalen Vatten och Avfall AB

Investeringarna uppgår till 79,4 mkr under året och genomförandegraden är ungefär i nivå med tidigare år, dvs omkring 80 % av de budgeterade investeringarna. Under året har utbyggnaden av exploateringsområdet Cressida, inklusive överföringsledning, fortsatt. Årets nedlagda utgifter uppgår till 19,2 mkr. Det har i Storåa vattenverk investerats 30,5 mkr under 2023. Ytterligare större investeringar utgörs av Nornäs avloppsreningsverk 4,5 mkr och Sågbäckens vattenverk 3,3 mkr. Det senare färdigställdes under året.

Norra Dalarnas Fastighets AB

Bolaget har under 2023 erhållit 7,0 mkr i statligt investeringsbidrag för de lägenheter som har byggts under 2022. Under året har framför allt löpande re-investeringar gjorts

Norra Dalarnas Lokaler AB

Under året har framför allt löpande re-investeringar gjorts.

Förvaltning och projekt	Budget 2023	Utfall 2023	Avvikelse 2023
Kommundirektörsförvaltningen	3 200	254	2 946
Krisberedskap	1 500	-	1 500
KOMMUNAL LEDNINGSPLOTS	-	140	-140
Hypergene	1 700	-	1 700
Väggabsorbenter HR-enhet	-	50	-50
Passersystem Buskowiusskyddsrum	-	64	-64
Vård- o omsorgsförvaltningen	1 900	3 987	-2 087
VOF möbler	250	142	108
VOF digitalisering, e-tjänst	500	131	369
VOF välfärdsteknik	500	-	500
VOF underhåll fastigheter	300	126	174
VOF LARM EHJÄLPM SÄRSK 21	-	3 121	-3 121
VOF Medicinrobot	100	-	100
VOF passage (skalskydd)	250	114	136
Reservkraft Tallbacken	-	353	-353
Barn- o utbildningsförvaltningen	600	301	299
BUF lekturstudning, utemiljö	300	74	226
BUF klassrumsinredning	300	228	72
Service- och utvecklingsförvaltningen	18 350	18 928	-578
BREDBAND	5 000	8 769	-3 769
Markinköp EJ exploatering	500	920	-420
ISF Naturbruk enl UH-plan	2 500	2 364	136
Ombyggnation Framtiden	-	138	-138
NYA PORFYRVERKET	-	-657	657
GC-vägar 2023	3 000	380	2 620
Vägar Märback industri	-	143	-143
Beläggingsarbeten väg 2023	3 000	2 734	266
Samförläggning el gatubelysning 2023	600	288	312
Staket Skolvägen Älvdalen	-	57	-57
EXPLOATERING	2 000	3 073	-1 073
Särna bibliotek möbler hyllor	250	-	250
Musikskolan instrument	500	125	375
Musikskolan åskådarstolar	-	176	-176
Musikskolan körgradänger	-	48	-48
Sporthallen fiberdragning	-	29	-29
Elljusspår 2022	-	35	-35
SUF ospecificerat	300	187	113
SUF digitalisering, programvara, e-tjänster	500	-	500
SUF kostn inventarier	200	-	200
Inköp bil HCT254 Caddy	-	120	-120
TOTALT	24 050	23 470	580

Kommunens nettoinvesteringar uppgår till 23,5 mkr vilket är i nivå med budgeten, förra året uppgift investeringarna till 26,9 mkr och avvikelserna mot budget var då -9,4 mkr. Generellt genomförs de flesta planerade investeringar, den stora avvikelserna är inom bredbands-/fiberprojektet som redogörs för mer i detalj nedan.

Kommunen fortsätter sitt underhållsprojekt för Älvdalens utbildningscentrum (gymnasieskola) för att komma ikapp underhållsskulden på lokalen. Detta bör vara avklarat inom cirka 3-5 år.

Även kommunens vägar har re-investeringsbehov och där följs den underhållsplan som finns.

Ett av kommunens mål är att få till mer byggbar mark och därför investeras relativt stora belopp i att anskaffa mark samt göra närområdet exploateringsbart.

Krisberedskapsarbetet är under uppbyggnad och investeringsmedel är avsatta för kommande år också, 2023 var det första året kommunen hade medel för detta i investeringsbudgeten. Detta förklarar sannolikt att endast reservkraft för cirka 350 tkr köptes in, trots en budget på 1,5 mkr för krisberedskapsarbetet.

Under 2023 har kommunen bytt ledningsstödsystem från Stratsys till Hypergene, uppstartskostnaderna bokfördes som driftskostnader istället för investering. Så motsvarande underskott finns i Ekonomienhetens driftsbudget, men totalt sett håller projektet sin budget.

Bredbandsinvesteringen (mkr)	Ackumulerad investeringsutgift
Ackumulerad investeringsutgift	163,8
Ackumulerad investeringsinkomst	-47,8
Ackumulerad nettoinvesteringsutgift	116,1
Ackumulerad nettoinvesteringsbudget	43,0
Ackumulerad budgetavvikelse	-73,1
Nettoinvesteringsbudget 2024 - 2026	16,5
Total nettoinvestering 2010-2026	132,6
Total investeringsbudget 2010-2026	59,5

Under de snart 15 år som utbyggnationen har pågått har stora förändringar skett i redovisningen avseende de anslutningsavgifter kommunen tar ut. Denna förändring innebär att anslutningsintäkten för kommunen sedan 2020 bokförs som en intäkt i driften istället för en inkomst i balansräkningen, detta ger på kort sikt en bättre driftekonomi, men sämre på långsikt. Det försvårar också ekonomistyrningen av projektet.

2023 så var anslutningsintäkterna för kommunen 1,6 mkr högre än budgeterat (totalt 6 mkr, jämfört med 9 mkr 2022) och det beror på att byggnationen skett i snabbare takt än vad som framgår av investeringsbudgeten där avvikelserna var nästan -4 mkr.

Kick-backen som kommunen erhåller för att erhålla fiber ökade med över 1,5 mkr jämfört med 2022 och gav en budgetavvikelse på +1,3 mkr.

Kapitalkostnaderna (avskrivningar plus internränta) har sedan 2019 ökat från 4,0 till 9,4 mkr (2022: 8,9 mkr). Medan de löpande intäkterna uppgår till 7,4 mkr, men däri ingår inte tidigare anslutningsintäkter.

Avvikelsen mot driftbudgeten uppgick till+ 2,9 mkr, dvs totalt sett var avvikelsen inklusive investeringsbudgeten endast -1 mkr.

Kommande år fortsätter investeringstakten att vara hög och utbyggnation sker bland annat i fjällområdena i Idre.

4.5.3 Driftredovisning

Nedan redovisas verksamhetens kostnader och intäkter samt budget och avvikelse per förvaltning, inklusive interna poster. Ingår gör också avskrivningar och internränta där avskrivningar INTE ingår i verksamhetens kostnader i resultaträkning och internräntan som är en internpost exkluderas i resultaträkningen.

I kommunens budgetprocess så beslutar kommunfullmäktige om resultatet och hur mycket kommunstyrelsen inklusive förvaltningarna totalt och nämnder har till sitt förfogande.

Kommunstyrelsen beslutar sedan budgetramen för respektive förvaltning.

Mellan förvaltningarna kan mindre justeringar göras under året.

Några politiska beslut om intäkts- respektive kostnadsnivåer inom förvaltningarna görs inte, utan kommunstyrelsen erhåller en nettobudget.

Kommunens budget avser en treårsperiod, där det första året är en budget och resterande två är en plan för ekonomin.

Över- och underskott följer inte med till efterföljande år.

Förvaltning/nämnd (tkr)	Avvikelse mot budget (%)	Avvikelse mot budget	Budget 2023	Intäkter 2023	Intäkter 2022	Kostnader 2023	Kostnader 2022
Kommundirektör	-13,5%	-2 145	-15 868	2 221	4 529	-20 234	-18 680
Vård- och omsorg	-2,8%	-5 517	-200 531	46 966	48 946	-253 014	-241 549
Barn- och utbildning	2,9%	4 346	-149 686	18 909	19 947	-164 249	-155 818
Service- och utveckling	-1,5%	-1 540	-100 394	50 818	59 246	-152 752	-142 987
Kommunfullmäktige	7,1%	231	-3 224	-	-	-2 994	-3 360
Kommunstyrelsen	3,5%	2 482	-71 513	3 197	2 103	-72 227	-68 541
TOTALT	-0,4%	-2 143	-541 217	122 111	134 770	-665 470	-630 935
Justering för poster som ej kan hänföras till verksamhetens intäkter och kostnader i resultaträkningen				-5 831	-6 172	12 519	9 330
Verksamhetens intäkter och kostnader enligt resultaträkningen				116 280	128 599	-652 952	-621 605

Kommundirektörsförvaltningen

Förvaltningen har ett underskott på -2,1 mkr. Avvikelsen beror framförallt på systemrelaterade kostnader för införande av nytt intranät och för byte av ledningssystem där införandekostnaderna på cirka 1,7 mkr bokförs som driftkostnader istället för som investering som de var budgeterade som samt att under övergångsperioden har kommunen licenskostnader för båda systemen.

Vård- och omsorgsförvaltningen

Underskott på -5,5 mkr beror på fortsatt ökade kostnader för placeringar inom individ- och familjeomsorg där framförallt kostnaderna för vuxenplaceringar ökat kraftigt senaste två åren.

Inom förvaltningen har medarbetare inför varje år möjlighet att önska sin sysselsättningsgrad. Sveriges kommuner har beslutat att heltid skall vara norm och Älvdalens kommun arbetar därför för att möjliggöra för fler att arbeta heltid. Detta har delvis skett på ett särskilt boende där personalkostnaderna ökat med 7 % respektive 10 % under 2022-2023.

Båda dessa stora underskott på två av förvaltningens enheter kräver åtgärder för att kommunen som helhet över tid skall ha en ekonomi i balans.

Totalt sett ökade nettokostnaden med 7,0 % (13,4 mkr), det beror på en kombination av en minskade intäkter med -4,0 % (-2 mkr) och ökade kostnader med 7,0 % (11,5 mkr). Personalkostnaderna fortsätter att öka i en snabbare takt än löneökningarna, det vill säga arbetade timmarna ökar, bland annat på grund av demografiska förändringar, men också på grund av organisatoriska faktorer.

Barn- och utbildningsförvaltningen

Förvaltningens överskott på 4,3 mkr beror på dels en utebliven ökning inom grundsärskolan samt fortsatt anpassning till minskat antal barn inom förskolan samt på sikt också inom grundskolan.

2022 minskade nettokostnaden med nästan 2 % tack vare ökade statsbidrag och oförändrad kostnadsnivå, det var därför väntat med en snabbare nettokostnadsökning 2023. Nettokostnaden ökade med 7,0 % (9,5 mkr) och orsaken var bland annat minskade intäkter med -5,2 % (-1,0 mkr) och att kostnaderna ökade med 5,4 % (8,4 mkr). Personalkostnaderna ökade med 4,2 % (4,7 mkr), men framförallt var det ökade lokalkostnader med 14,2 % (3,9 mkr) som påverkade. Nästan 20 % av förvaltningen nettokostnad avser lokaler, vilket gör att den höga inflationen som styr hyreskostnaderna (sätts utifrån förändring av KPI) får stor påverkan på förvaltningens kostnadsökningar.

Service- och utvecklingsförvaltningen

Efter att både 2022 och 2021 haft en budgetavvikelse på över +9 mkr, så blev budgetavvikelsen 2023 -1,5 mkr.

Precis som 2022 så var kostnadsökningstakten hög 2023 då den uppgick till 6,8 % (9,8 mkr) jämfört med 8,1 % (10,7 mkr) 2022. Men under 2022 ökade intäkterna med 12,6 % (7,5 mkr) och 2021 med 9,6 % (5,0 mkr), medan de 2023 minskade med -16,6 % (-8,4 mkr). Intäkterna inom förvaltningen är konjunkturkänsliga och var på en ovanligt hög nivå under pandemiåren, när framför allt ansökningar om bygglov ökade med över 100 %, för att till 2023 sjunkit till nivåer lägre än innan pandemin.

På två år har förvaltningens personalkostnader ökat med 11,0 % (5,9 mkr), även övriga kostnader såsom lokaler, konsulter, livsmedel, mm. har ökat kraftigt på senare år. Totalt har förvaltningens nettokostnad ökat från 80,6 mkr till 101,9 mkr på två år, en ökning med 26,5 %.

Kommunfullmäktige

Valnämnden har en budget oavsett om det är val eller inte, under 2023 hölls inga val.

Kommunstyrelsen

Den positiva avvikelsen beror framför allt på kommunstyrelsens ofördelade budget som inte fördelades ut i sin helhet. Gymnasiesamverkan hade en mindre budgetavvikelse på -0,5 mkr jämfört med budgeten på 46,6 mkr.

5 Ord- och begreppsförklaringar

Ansvarsförbindelse - Intjänade pensioner före 1998 redovisas som en ansvarsförbindelse enligt kommunala redovisningslagen och ingår därmed inte i balansräkningen som en skuld.

Anläggningstillgångar - Fast och lös egendom avsedd att stadigvarande innehas.

Avskrivning- Bokföringsmässig värdeminskning av anläggningstillgångar.

Avsättningar - Ekonomisk förpliktelse som till storlek eller förfallotid inte är helt bestämd.

Balanskravsresultat - Balanskravet är kommunallagens regelverk för att kommuner ska ha en ekonomi i balans där intäkterna överstiger kostnaderna.

Demografisk försörjningskvot - beräknas som summan av antal personer 0-19 år och antal personer 65 år och äldre dividerat med antal personer 20-64 år. Ett värde över 1 innebär att gruppen äldre och yngre är större än den i arbetsför ålder.

Driftbudgeten - Budget omfattande kostnader och intäkter för den löpande verksamheten under året.

Eget kapital - Kommunens totala kapital består av anläggningsskapital (bundet kapital i anläggningar med mera) och rörelsekapital (fritt kapital för framtida drift- och investeringsändamål).

Interna kostnader/intäkter - Innebär köp och försäljning mellan verksamheter inom kommunen.

Investeringsbudget - Budgeten omfattar utgifter och inkomster för årets investeringar.

Kapitalkostnader - Benämning för internränta och avskrivningar.

Kortfristiga skulder - Kortfristiga lån och skulder hänförliga till den löpande verksamheten. Löptid understigande ett år.

Likviditet/likvida medel - Likviditet visar förmågan att infria betalningsförpliktelser, det vill säga vilken betalningsberedskap som finns. Likvida medel är pengar på bank eller som på annat sätt är lättillgängliga.

Långfristiga skulder - Skulder med en löptid överstigande 1 år.

Omsättningstillgångar - Likvida medel, förråd, kortfristiga fordringar eller lös egendom som inte är anläggningstillgång.

Pensionskund - Pensioner som intjänats från och med 1998 redovisas som en avsättning i balansräkningen och som kostnad i resultaträkningen.

Primärkommunen - Detta betyder Älvdalens kommun, men utan de kommunala bolagen.

Skatteutjämning - System för utjämning av de ekonomiska förutsättningarna mellan kommunerna.

Soliditet - Andelen eget kapital i förhållande till de totala tillgångarna, det vill säga graden av egenfinansierade tillgångar. Visar kommunens finansiella styrka.

Resultatutjämningsreserv - Från och med 2013 finns det i kommunallagen en möjlighet att reservera delar av ett positivt resultat i en resultatutjämningsreserv (RUR). Denna reserv kan sedan användas i balanskravsutredningen för att jämna ut intäkter över en konjunkturcykel.

Rörelsens kostnader - Samtliga kostnader, exklusive räntekostnader.

Räntenetto - Skillnaden mellan ränteintäkter och räntekostnader

6 Revisionsberättelse

Revisionsberättelse för år 2023

Vi, av fullmäktige utsedda revisorer, har granskat den verksamhet som bedrivits i styrelse, nämnder och fullmäktigeberedningar och genom utsedda lekmannarevisorer/revisorer den verksamhet som bedrivits i kommunens företag.

Granskningen har utförts av sakkunniga från PwC som biträder revisorerna.

Styrelse och nämnder ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande mål, beslut och riktlinjer samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. De ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll och återredovisning till fullmäktige.

Revisorerna ansvarar för att granska verksamhet, intern kontroll och räkenskaper samt att pröva om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten.

Granskningen har utförts enligt kommunallagen, god revisionsd i kommunal verksamhet och kommunens revisionsreglemente. Granskningen har haft den omfattning och inriktning samt givit det resultat som redovisas i bilagan "Revisorernas redogörelse för år 2023".

Kommunen uppvisar för året ett positivt resultat om 19,9 mnkr. I årsredovisningen påtalas att nettokostnaden för verksamheterna har under året ökat med 9,5 procent vilket är en betydligt högre takt än tidigare. Vi noterar att vård- och omsorgsförvaltningen redovisar ett underskott om 5,5 mnkr för året. Underskott redovisas även inom service- och utvecklingsförvaltningen (-1,5 mnkr) respektive kommundirektörens förvaltning (-2,1 mnkr).

Revisorerna vill framhålla vikten av att kommunen, trots redovisat överskott, även fortsatt arbetar långsiktigt med effektiviseringar och budgetdisciplin för att möta de utmaningar som verksamheterna står inför.

Vi bedömer sammantaget att kommunstyrelsen och nämnderna har bedrivit verksamheten på ett inte helt ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt.

Vi bedömer att räkenskaperna, utöver vad som framgår nedan, i allt väsentligt är rättvisande.

Avvikelse mot lag och god redovisningssed har påträffats avseende redovisning av leasing. Vår bedömning är att detta inte ger en väsentlig påverkan av resultaträkningen eftersom den hyreskostnad som har redovisats under 2023 och tidigare år för ej omklassificerade avtal är i liknande nivåer som den kostnad för avskrivningar och räntor som ska ha redovisats vid finansiell leasing. Vi ser dock en väsentlig påverkan i balansräkningen då en större

tillgångsmassa och större skulder skulle ha redovisats, vilket påverkar kommunens nyckeltal såsom soliditet.

Vi bedömer, utifrån genomförda granskningar, att styrelsens och nämndernas interna kontroll i allt väsentligt har varit tillräcklig. Vissa brister har noterats vilket framgår av genomförda fördjupade granskningar.

Vi bedömer sammantaget att resultatet enligt årsredovisningen är förenligt med de finansiella mål och delvis förenligt med de verksamhetsmål för god ekonomisk hushållning som fullmäktige uppställt.

Vi tillstyrker att fullmäktige beviljar ansvarsfrihet för styrelse och nämnder samt de enskilda ledamöterna i dessa organ.

Vi tillstyrker att gemensam nämnd för gymnasienämnd, gemensam servicenämnd IS/IT, gemensam servicenämnd lön och gemensam nämnd för social myndighetsutövning beviljas ansvarsfrihet för 2023.

Vi tillstyrker att fullmäktige godkänner kommunens årsredovisning för 2023.

Älvdalens kommun den 22 april 2024

Trång Lars Johansson

Lennart Hjelm

Anders Björklund

Jonny Hilmersson

Micael Östlund

Bilagor

Till revisionsberättelsen hör bilagorna

- Revisoreernas redogörelse år 2023
- Grundläggande granskning år 2023
- Revisionsrapport - Granskning av inköp och upphandling
- Granskningsrapporter från lekmannarevisorena

Deltagare

ÄLVDALENS KOMMUN Sverige

Signerat med Svenskt BankID

Namn returnerat från Svenskt BankID: TRÅNG LARS OLOV JOHANSSON

Trång Lars Johansson

2024-04-22 07:36:17 UTC

Datum

Leveranskanal: E-post

Signerat med Svenskt BankID

Namn returnerat från Svenskt BankID: LENNART HJELM

Lennert Hjelm

2024-04-22 07:41:22 UTC

Datum

Leveranskanal: E-post

Signerat med Svenskt BankID

Namn returnerat från Svenskt BankID: Rolf Anders Björklund

Anders Björklund

2024-04-22 09:24:20 UTC

Datum

Leveranskanal: E-post

Signerat med Svenskt BankID

Namn returnerat från Svenskt BankID: Bernt Jonny Hilmersson

Jonny Hilmersson

2024-04-22 08:22:56 UTC

Datum

Leveranskanal: E-post

Signerat med Svenskt BankID

Namn returnerat från Svenskt BankID: MICAEL ÖSTLUND

Micael Östlund

2024-04-22 07:34:26 UTC

Datum

Leveranskanal: E-post